

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДОМРА

Програма
для музичної школи
(музичного відділення початкового спеціалізованого
мистецького навчального закладу)

Київ – 2005

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДОМРА

Програма
для музичної школи (музичного
відділення початкового спеціалізованого
мистецького навчального закладу)

2005

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. ДОМРА

Програма для музичної школи (музичного відділення початкового спеціалізованого мистецького навчального закладу), – Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. – 80 с.

- Укладачі: **Т. М. Бастричкіна** – викладач-методист дитячої музичної школи № 3 ім. В. Косенка м. Кісва
В. М. Кисіль – викладач дитячої музичної школи № 4 м. Донецька
Г. В. Кіндякова – викладач дитячої музичної школи № 4 м. Донецька
Н. І. Смольська – викладач-методист дитячої музичної школи № 14 ім. Д. Кабалевського м. Києва
- Рецензенти: **В. М. Івко** – професор, заслужений артист України, декан оркестрового факультету, завідуючий кафедрою струнно-щипкових інструментів Донецької державної музичної академії ім. С. С. Прокоф'єва
Н. Л. Морозова – викладач дитячої музичної школи № 2 м. Донецька
Н. І. Безенкова – старший викладач школи джазового та естрадного мистецтв м. Кісва
- Відповідальна за випуск **Н. І. Смольська**
- Редактор **Є. Д. Колесник**

Підписано до друку 02.12.05 р. Гарнітура Times
Формат 60×84_{1/16}. Папір офсетний. Друк офсетний.
Обл.-вид. арк. 5. Наклад 1000 прим.

Видавництво «Нова Книга» м. Вінниця, вул. Стеценка, 46/85
Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК №103 від 30.06.2000 р.
Тел. (0432)52-34-80, 52-34-82 Факс 52-34-81
E-mail: newbook1@vinnitsa.com
www.novaknyha.com.ua

© Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв України, 2005

Пояснювальна записка

У становленні та розвитку сучасної народної інструментальної музики простежуються дві виразно позначені тенденції: посилення інтересу до фольклору, що виявляється у відродженні, реконструюванні старовинних народних музичних інструментів, їх використання в сучасних фольклорно-етнографічних ансамблях та поглиблене вивчення мелодичних і технічних можливостей інструментів, які затвердились у концертній практиці.

До інструментів, які здобули популярність та загальне визнання, слід віднести домру. Ще чотири-п'ять десятиріч тому домра як сольний інструмент була скоріше виключенням, ніж правилом. Методика навчання гри на домрі того часу орієнтувалась на практичну педагогіку і відповідала, в основному, вимогам гри на інструменті у складі оркестру або ансамблю народних інструментів. Домра і сьогодні залишається провідним інструментом колективного музичення.

З відкриттям в системі музичної освіти спеціальних класів домри виконавство на цьому інструменті зазнало глибоких змін: розширився художній світогляд фахівців, стали використовуватися передові методи навчання, це дозволило вивести мистецтво гри на домрі на рівень сольного виконавства, а також значно збагатило домровий репертуар творами класичної та сучасної музики.

Вихід інструмента на концертну естраду відкрив можливості для створення оригінального репертуару. З'явилися нові творчі ідеї в сольному виконавстві; виникло чимало нових, досконаліших методів розвинення технічних прийомів гри на домрі, оволодіння якими необхідне кожному фахівцеві.

Діючи до цього часу програми з музичного інструмента домра досить повно висвітлювали загальні види роботи з учнями в процесі їхнього навчання в музичній школі (музичному відділенні початкового спеціалізованого мистецького навчального закладу). Водночас, питання про те, які знання та вміння має отримати учень при вивченні музичних творів, залишалися поза межами цих програм та перекладалися повністю на розсуд викладачів, рівень їхньої кваліфікації.

Якщо брати до уваги те, що більшість випускників школи в майбутньому не стане професійними музикантами, одним із головних завдань викладача має бути розвиток в учня вміння самостійно, грамотно, осмислено розумітися на тому чи іншому доступному явищі музичного мистецтва, окремому музичному творі та емоційно реагувати на них. Таким чином, одним із пріоритетних напрямків у навчанні дитини повинен бути розвиток творчих здібностей.

Основою для творчої діяльності є розвинуте художнє музично-образне мислення, одним з найважливіших факторів якого можна назвати усвідомлення учнем комплексу музичних засобів виразності.

Разом з тим, реалізація творчої діяльності вимагає оволодіння практичними виконавськими навичками, які формуються на художніх та слухових уявленнях.

У запропонованій Програмі окреслені сучасні вимоги щодо організації навчального процесу на початковому етапі.

Запропонована навчальна програма має наступну структуру.

Далі в **Пояснювальній записці** зазначені основні *завдання і мета* навчального предмета **“Музичний інструмент домра”**, особливості організації навчально-виховного процесу; рекомендації щодо організації та проведення контрольних заходів; організація обліку успішності із зазначенням критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів, а також висловлені рекомендації укладачів щодо роботи з Програмою.

У наступних розділах **“Строк навчання 5–6 років. Загальні вимоги”**, **“Строк навчання 7–8 років. Загальні вимоги”** визначено, які практичні навички та музично-теоретичні поняття необхідно вивчати, засвоювати, вдосконалювати учню протягом всіх років навчання у закладі. По кожному класу запропоновано орієнтовний річний план, перелік контрольних заходів, технічних вимог; подано орієнтовні програми підсумкового академічного концерту. Орієнтовні репертуарні списки (обробки народних пісень і танців, п’єси композиторів-класиків, п’єси сучасних композиторів, твори великої форми) містять перелік творів, що продовжують активно використовуватися в навчальному процесі. Наряду з творами відомих композиторів у репертуарні списки введені нові твори сучасних композиторів, нові обробки народних пісень і танців. Зазначена в дужках нумерація відсилає до переліку нот-

них збірників у розділі **“Бібліографія”**. Маючи орієнтовний характер, репертуарні списки не повинні обмежувати творчу ініціативу викладачів щодо використання й пошуків оригінальних творів, ансамблів і перекладень творів вітчизняних та зарубіжних композиторів-класиків, сучасних композиторів.

У даній програмі репертуар подається дещо в скороченому обсязі. Розширений репертуарний список планується видати окремо як додаток до Програми.

В останньому розділі – **“Бібліографія”** – вміщено перелік нотних збірників: збірники п’єс для домри; збірники п’єс для скрипки; збірники етюдів, гам, вправ. Окремо зазначено рекомендовану методичну літературу. В останньому списку значне місце займає науково-методична література із загальних питань музичної педагогіки, психології, музичного виконавства, розвитку творчих здібностей дитини тощо. До переліку внесено також навчально-методичну літературу, яку видано останнім часом і зміст якої стосується суто специфічних питань виконавства на народних інструментах.

Наведений список методичної літератури стане у нагоді не тільки молодим викладачам, досвідчені педагоги також зможуть підвищити власний професійний рівень після ознайомлення із запропонованими визнаними фахівцями новітніми методиками формування виконавської майстерності на народних інструментах.

Основні завдання і мета навчального предмета “Музичний інструмент домра”

Головним напрямком сучасної педагогіки є виховання гармонійно розвинутої особистості дитини. Рання музична освіта сприяє формуванню у неї естетичних поглядів, уподобань, розвиває творчі здібності.

Викладання навчального предмета “Музичний інструмент домра” в музичній школі (музичному відділенні початкового спеціалізованого мистецького навчального закладу) є складовою музично-естетичного виховання учнів і перед викладачем з фаху постає двоєдине *завдання* – поперше: виховання громадянина України; виховання в учнів поваги до народних звичаїв, традицій, національних цінностей українського народу, а також інших націй і народів; а по-друге: здійснення естетичного виховання засобами народно-інструментального мистецтва; створення умов для творчого, інтелектуального і духовного розвитку кожного учня.

Завдяки виконанню цих завдань досягається основна *мета* предмета, а саме: виховання і розвиток творчих здібностей дитини засобами народно-інструментального мистецтва; оволодіння певними знаннями, вміннями, практичними навичками в опануванні грою на домрі; підвищення загального культурного рівня дитини; орієнтування найбільш обдарованих учнів на вступ до мистецьких навчальних закладів вищого рівня.

Протягом навчання у закладі учень має навчитися:

- відчувати та сприймати художньо-музичний образ;
- втілювати задуми композиторів на інструменті (основи техніки інструментального інтонування);
- засвоїти основні прийоми звуковидобування та техніку штрихів;
- самостійно розбирати музичний твір;
- працювати над подоланням технічних складностей;
- транспонувати та підбирати на слух;
- вільно читати нотний текст відповідної складності;
- вільно триматися на сцені;
- виконувати нескладні суто сольні твори; твори із супроводом фортепіано або інших інструментів; а також твори у складі ансамблю (оркестру).

Більш докладні вимоги викладені в орієнтовних річних планах по кожному класу.

Додаткові відомості щодо удосконалення форм та методів роботи з учнями викладачі можуть знайти в спеціальній методичній літературі, список якої надається в розділі “Бібліографія”.

Особливості організації навчально-виховного процесу

Навчання з предмета “Музичний інструмент домра” здійснюється в обсязі, передбаченому діючим Типовим навчальним планом музичної школи (музичного відділення початкового спеціалізованого мистецького навчального закладу), затвердженим наказом Міністерства культури і мистецтв України від 18.02.2002 р. № 101. На вивчення предмета “Музичний інструмент домра” відводяться 2 академічні години на тиждень. Строки навчання – 5–6 або 7–8 років. 6-й та 8-й класи є класами професійної орієнтації. Різні строки навчання обумовлені різним віком дітей, які вступають до закладу. Зважаючи на це, стає можливим здійснення диференційованого підходу до навчання учнів не тільки різних за віком, характером і темпераментом, але й з різним рівнем музичної обдарованості та загальної підготовки.

Основною формою навчально-виховної роботи в класі домри є урок, який проводиться як індивідуальне заняття педагога з учнем. Слід максимально використовувати можливості індивідуального навчання, яке створює викладачу необхідні умови для всебічного вивчення здібностей та особистих якостей дитини, дозволяє на цій основі диференціювати обсяг і складність завдань, темпи розвитку і методи роботи.

Щорічно, на початку I-го та II-го семестрів, викладачем з фаху укладається індивідуальний план на кожного учня. План затверджується завідувачем відділу (відділення).

Індивідуальний план учня має базуватися на глибокому знанні викладачем музично-виконавських здібностей дитини, рівня її загального розвитку, рис характеру. До індивідуального плану бажано заносити п'єси різноманітні за змістом, жанрами, формами, стилями. Поряд з творами вітчизняної і зарубіжної класики особливу увагу необхідно

приділяти п'єсам, що створені на основі народних пісень і танців. Варто також враховувати потяг учнів до сучасних ритмів, звукоутворень, до нових прийомів звуковидобування. Необхідно пам'ятати, що головною передумовою укладення індивідуальних планів учня по кожному класу протягом всього навчання у закладі є поступове цілеспрямоване й обґрунтоване ускладнення програми не лише творами з розширеним використанням технічних прийомів, а й творами із зростаючим інтелектуально-художнім наповненням.

Загальна кількість музичних творів, рекомендованих до вивчення по кожному класу протягом навчального року, надається в орієнтовних річних планах. У роботі над репертуаром учень має досягати різних ступенів закінченості виконання музичних творів, враховуючи, що одні з них будуть виконані публічно, другі вивчаються для виконання в класі, треті – в порядку ознайомлення.

Щорічно, наприкінці навчального року, викладач з фаху зазначає в індивідуальному плані кожного учня коротку характеристику розвитку його музичних здібностей, творчих здобутків або невдач.

Слід звернути увагу, що для професійно зорієнтованих випускників, які бажають продовжити навчання у вищих навчальних закладах культури і мистецтв, річний план має орієнтуватись на Вимоги з фахових іспитів для вступників до вищих мистецьких навчальних закладів І–ІІ рівнів акредитації, затверджені Міністерством культури і мистецтв України від 12 квітня 2005 року, зокрема програмні вимоги з фаху передбачають вміння виконати:

- 2 гами (мажорна та мінорна) до 3-х знаків, у 2 та 3 октави – різноманітними динамічними відтінками; репетиції від 2-х до 8-ми нот включно; ритмогрупи нот різними штрихами; арпеджіо 3-х видів;
- 2–3 етюди на різні види техніки / наприклад: М. Шелест, М. Белоконев. Етюди для домри. 5 кл.; Ф. Вольфарт. Етюди для скрипки; Ф. Мазас. Етюди для скрипки, з. І;
- твір великої форми / наприклад: А. Вівальді. Концерти ля мінор, ре мінор, Соль мажор (I ч.); О. Комаровський. Концерти №№ 2, 3; Ф. Зейтц. Концерти №№ 1, 2;
- 2 різнохарактерні твори (один – кантиленного характеру, другий – оригінальний або віртуозний) / наприклад: Л. Бетховен. Менует; К. Бом.:

Безперервний рух; Г. Верьовка. Лірична пісня; М. Вериківський. Українська сюїта (одна з 2-х пісень); В. Гомоляка. 10 п'єс для скрипки; – читання з листа / наприклад: окремі твори зі збірки “Домра. 3 кл. ДМШ”, упор. М. Белоконев, А. Григоренко, М. Шелест. – К., 1989 р.

Важливою складовою успішних результатів учня є чітко продумана система його домашніх занять, яка зорієнтована на раціональне використання часу та вміння організовувати самостійну роботу таким чином, щоб запобігти перевантаженню.

Для оптимізації навчального процесу викладачу з фаху важливо налагодити творчі міжпредметні зв'язки з викладачами музично-теоретичних дисциплін, керівниками ансамблів, оркестрів (хорів) тощо.

Велике значення має постійна співпраця викладача з батьками дитини. Необхідно роз'яснювати, що потрібно для успішного навчання їхньої дитини, як краще організувати її заняття вдома, як взагалі створити сприятливий клімат для творчого, зокрема, музичного розвитку дитини.

Рекомендації щодо організації та проведення контрольних заходів

Для успішної організації навчального процесу необхідним є регулярне проведення таких контрольних заходів, як академічні концерти (відкритий, підсумковий), технічний залік, контрольні уроки тощо; для учнів 1-го класу – прослуховування у I-му семестрі; для учнів випускних класів – два прослуховування, у I-му та II-му семестрах, випускний іспит.

У 1-му класі обов'язковими контрольними заходами є:

Прослуховування (без оцінки) – грудень.

Відкритий академічний концерт (без оцінки) – березень.

Підсумковий академічний концерт – кінець квітня – початок травня.

У 2-х – 4-х класах (строк навчання 5–6 років) та в 2-х – 6-х класах (строк навчання 7–8 років) обов'язковими контрольними заходами є:

Академічний концерт – кінець жовтня – початок листопада.

Технічний залік – грудень.

Відкритий академічний концерт (без оцінки) – березень.
Підсумковий академічний концерт – кінець квітня – початок травня.

У 5-х – 6-х класах (строк навчання 5–6 років) та в 7-х – 8-х класах (строк навчання 7–8 років) обов'язковими контрольними заходами є:

Прослуховування (без оцінки) – грудень.
Прослуховування (без оцінки) – квітень.
Випускний іспит – травень.

Зазначені строки проведення контрольних заходів є орієнтовними. Конкретні терміни визначаються відділом (відділенням) навчального закладу.

Від виступів на академічному концерті у I-му семестрі та відкритому академічному концерті у II-му семестрі можуть бути звільнені учні, які брали участь у конкурсах, фестивалях тощо, а також щойно зараховані учні й такі, що навчаються перше півріччя у викладача з фаху. Обов'язковими для всіх учнів є підсумкові академічні концерти та випускні іспити. Тільки в окремих випадках (згідно з пунктами 3.13 та 3.16 Положення про початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади системи Міністерства культури і мистецтв України, затвердженого наказом Міністерства культури і мистецтв України від 06.08.01 № 523) учні можуть бути звільнені керівництвом закладу від здачі підсумкового академічного концерту або випускного іспиту.

Протягом року учні 1-х – 4-х класів (строк навчання 5–6 років) і 1-х – 6-х класів (строк навчання 7–8 років) повинні виконати напам'ять щонайменше 2–4 етюди та 6 різнохарактерних п'єс, у тому числі обробки народних пісень і танців, а з 3-го класу (строк навчання 5–6 років) і 5-го класу (строк навчання 7–8 років) – обов'язково ще й 1–2 твори великої форми.

На випускному іспиті учень повинен виконати напам'ять етюд, твір великої форми та 2–3 різнохарактерні п'єси.

На особливу увагу заслуговує організація та проведення відкритого академічного концерту, який, як правило, проходить у II-му семестрі. Відкритий академічний концерт – це не тільки одна із форм

контролю творчих досягнень учнів, це ще й надзвичайно важливий і корисний захід. Батьки учнів мають можливість безпосередньо почути своїх дітей зі сцени та підтримати їхні виступи. Сама присутність батьків на концерті створює доброзичливий емоційний фон. Діти – музиканти-початківці дуже потребують визнання результатів своєї праці. Відчуваючи підтримку аудиторії, діти отримують стимул для подальшого навчання.

Відкриті академічні концерти можуть мати різну направленість, різну тематику, різні форми задіяності в них учнів. Головне, щоб проведення такого заходу перетворилося на свято музики для учасників концерту, їхніх батьків і всіх присутніх. Це, в свою чергу, сприятиме популяризації виконавства на народних інструментах і залученню до цього процесу нових учнів. Вдале проведення відкритого академічного концерту в певній мірі залежить від творчої ініціативи викладача з фаху та рівня підготовленості його учнів.

Підставою для зарахування виступу на відкритому академічному концерті (цей контрольний захід проходить без оцінювання) може бути не тільки виконання учнем 2-х – 3-х різнохарактерних п'єс з нового репертуару, це може бути й повторне виконання твору з репертуару академічного концерту I-го семестру; може бути виконання 1-го – 2-х творів у складі ансамблю; виконання 1-го або декількох власних творів; виконання програми з учнем (учнями) інших відділів (відділень) тощо.

Організація обліку успішності

Оцінювання навчальних досягнень учнів відбувається за 12-бальною шкалою згідно з наказом Міністерства культури і мистецтв України від 27.08.2001р. № 554. Визначаються 4 рівні навчальних досягнень: початковий (1–3 бали), середній (4–6 балів), достатній (7–9 балів) та високий (10–12 балів). Докладно критерії оцінювання викладено в Додатку № 1 до вищезгаданого наказу.

Загальний облік успішності учня ведеться щосеместра. Оцінки за такі контрольні заходи як академічний концерт, підсумковий академічний концерт, випускний іспит виставляються після колегіального об-

Контрольні заходи:

Прослуховування (грудень) – 2 різнохарактерні п'єси та етюд.
Відкритий академічний концерт (березень) – 2 різнохарактерні п'єси.
Підсумковий академічний концерт (травень) – 2 різнохарактерні п'єси та етюд.

Технічні вимоги

Мажорні та мінорні гами до 2-х знаків при ключі в 1–2 октави в межах I-ї позиції, арпеджіо тризвуків. Виконання репетицій від 2-х ударів на ноту.

Вправи та етюди (у I-му семестрі переважно на відкритих струнах) з мінімальною кількістю знаків альтерації на основні прийоми звуко-видобування та з використанням у повільному темпі простих ритмічних груп.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

Калінніков В.	“Киска”
Філіпенко А.	По малину в сад підемо
Белоконов М.	Етюд № 49 (86)
Щуровський Ю.	Вальс
Гретрі А.	Пісенька
Родіонов К.	Етюд № 44 (86)

ОРИЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР

П'єси на відкритих струнах

Захар'їна Т.	Осіній дощик (85)
Захар'їна Т. (обр.)	Українська народна пісня “Барашеньки-круторіженьки”(85)
	Українська народна пісня “Червона корівка” (85)

Кепітис Я.	Вальс ляльки (85)
Лядов А. (обр.)	Російська народна пісня “Пойду ль я, вийду ль я” (54)
Римський-Корсаков М.	Білка (54)
Російські народні пісні	“Зайпка”, “Как на тоненький ледок”, “Как пошли наши подружки” (54)
Сігал Л.	“Песенка моя” (85)
Якубовська В.	“Козочка” (85)
	Колискова (85)
	Пастушок (85)
	Чотири струни (85)

Обробки народних пісень і танців

Александров А.	Чеська народна пісня “Прогоним курицу” (85)
Алексєєв Б.	Українська народна пісня “Ой, за гаєм, гаєм” (3)
Беркович І.	Українська народна пісня “Бджілка” (38)
Гедіке О.	Російська народна пісня “Как у наших, у ворет” (3)
Гречанинов О.	Російська народна пісня “Пойду ль вийду ль я” (32)
Кирейко В.	Українська народна пісня “Сидить Василь на припічку”(4)
Киркор Г.	Російська народна пісня “Уж как по мосту, мосточку” (4)
Кучеров В.	Латиська народна пісня “Півник” (4)
Лисенко М.	Українська народна пісня “Лисичка” (30)
Луканюк С.	Українська народна пісня “Зоре моя вечірня” (3)

Людкевич С.	Українська народна пісня “Прилітай, прилітай” (3)
Лядов А.	Російська народна пісня “Я с комариком плясала” (4)
Матвійчук Л.	Українські народні пісні “Взяв би я бандуру” (10) “Реве та стогне Дніпр широкий” (10)
Полонський С.	Білоруська народна пісня “Перепілонька” (4)
Попатенко Т.	Російська народна пісня “Лиса по лесу ходила” (85)
Попонов В.	Литовська народна пісня “Я девушка как розочка” (22)
Ревуцький Л.	Українська народна пісня “Ой, є в лісі калина” (3) Українська народна пісня “Прийди, прийди, сонечко” (5)
Римський-Корсаков М.	Російські народні пісні “Я на камушке сижу” (1) “Во поле береза стояла” (36) “Соловьём залётным” (4) Російські народні пісні “Во саду ли в огороде” (54) “Как под горкой под горой” (54) “На зеленом лугу” (54) “Сорока” (85)
Семенов А.	Російська народна пісня “Волга-реченька” (29)
Сибірський В.	Польська народна пісня “Два kota” (85)
Сільванський М.	Українська народна пісня “Женчикок-бренчикок” (4)
Степневський С.	Українська народна пісня “Під горою калина” (3) Чеська народна пісня

	“Пастушок” (4) Українські народні пісні “Летів жук” (4) “Ой, джигуне, джигуне” (4) “Ой, ру-ду” (74)
Чайковський П.	Українська народна пісня “Журавель” (4)
Шентирмой Е.	Угорська народна пісня (3)

П'єси композиторів-класиків

Брамс Й.	Петрушка (4)
Гайдн Й.	Пісня (4)
Гретрі А.	Пісенька (42)
Гріг Е.	Менует (82)
Калінніков В.	“Тень-тень, потетень” (8) “Киска” (85)
Лисенко М.	Коза-дереза (40)
Люллі Ж. Б.	Пісенька (32) Жан і П'єрро (82)
Моцарт В. А.	Алегрето (42)
Степовий Я.	Зайчик та лисичка (4)
Чайковський П.	Шарманщик співає (85)

П'єси сучасних композиторів

Бакланова М.	Марш (3)
Беркович І.	Вальс (38) Жарт (3) Сумна пісенька (38)
Введенський В.	Паровоз (85) Ослик (85)
Дирванаускас А.	Литовський народний танець (82)
Зноско-Боровський О.	Закарпатська колгоспна гаївка (74)
Золкін А.	Танець пастушка (4)

Кабалевський Д.	Маленька полька (32)
Карасьова А.	Горошина (85)
Качурбіна М.	“Мишка с куклою пляшут полечку” (3)
Козицький Ф.	Ой, дуба-дуба (40)
Левіна З.	Неваляшки (36)
Луканюк С.	Полька (3)
	Хустина-білосніжка (3)
Подвала В.	Білоруський танець (48)
	Веснянка (48)
	Пісня (48)
Старокадомський М.	Повітряна пісенька (42)
Тилик В.	Пісня (4)
	Осінній настрої (4)
Тилічєєва С.	Гойдалки (85)
	Циркові песики (85)
	“Часы” (85)
Філіпенко А.	По малину в сад підемо (4)
Шутенко К.	Коліскова (4)
	Веселий засєць (4)
Щуровський Ю.	Вальс (4)
	На санчатах (4)

2-й клас

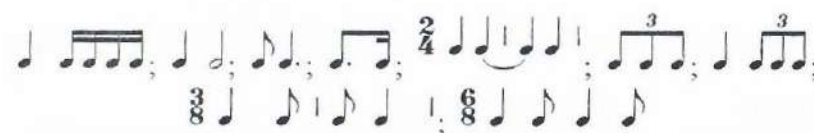
Удосконалення навичок гри на інструменті:

- коригування посадки з інструментом, постанови рук;
- розвиток рухливості всіх пальців лівої руки;
- поняття позиції. Розвиток ігрових рухів лівої руки при зміні позицій /виконання гами (звукоряду) одним пальцем лівої руки/. Перехід до 2-ї та 3-ї позицій;
- розвиток координації рухів (взаємодія елементів виконавського апарату учня). Підпорядкованість рухів слуховому контролю учня;
- удосконалення виконання прийому тремоло. Тремоловання при одночасних рухах кисті та передпліччя. Тремоло при зміні струн;

- вивчення штрихів: **legato**, ритмічне ковзання медіатора по 2-х – 3-х струнах в одному напрямку (тільки вниз або тільки вгору). Комбінації штрихів;
- виконання гами штрихом *staccato* (вгору або вниз);
- виконання гами зі зміною струн штрихом *spiccato*;
- штрих як один із засобів вираження характеру музики;
- виконання окремих інтервалів (подвійних нот): терцій, секст з використанням відкритих струн;
- виконання окремих акордів з використанням відкритих струн;
- виховання в учня інтонаційного мислення. Спроби підбору на слух окремих інтонацій пісні, маршу, танцю;
- спроба настроювання інструмента.

Музично-теоретичні знання:

- поняття про кварто-квінтове коло тональностей;
- паралельні та однойменні тональності до 2-х знаків при ключі;
- мінор (натуральний, гармонічний, мелодичний);
- види тризвуків;
- музичні розміри $\frac{3}{8}$; $\frac{6}{8}$;
- синкопа, вольта;
- позначення збільшення тривалості звуків: нота з крапкою (восьма), ліга;
- позначення динамічних відтінків: *pp*, *ff*;
- особливі види ритмічного поділу: дуолі, тріолі;
- ритмічні групи:

- розширення понять про інтервали, акорди;
- елементарні поняття про мотив, музичну фразу, музичне речення тощо;
- музичні терміни: **Largo**, **Lento**, **Andantino**, **Vivo**, **Presto**.

Орієнтовний річний план

- 6–8 вправ та етюдів на різні види техніки.
- 3–4 обробки народних пісень і танців.
- 4–5 різнохарактерних п'єс (у тому числі 1 п'єса вивчена самостійно).
- 1–2 твори з ансамблю.
- Деякі п'єси для читання з листа.

Контрольні заходи:

- Академічний концерт (листопад) – 2 різнохарактерні п'єси та етюд.
- Технічний залік (грудень) – гама, арпеджіо, 1–2 етюди.
- Відкритий академічний концерт (березень) – 2 різнохарактерні п'єси.
- Підсумковий академічний концерт (травень) – 2 різнохарактерні п'єси та етюди.

Технічні вимоги

- Мажорні та мінорні гама до 3-х знаків при ключі в 1–2 октави в межах 1-ї – 3-ї позицій, зі зміною позицій; арпеджіо трізвуків. Виконання репетицій від 2-х до 4-х ударів на ноту.
- Виконання гам у повільному темпі різними тривалостями, штрихами, динамікою; простими ритмічними групами.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

Шуман Р.	Веселий селянин
Красев М. (обр.)	Українська народна пісня “Ой, за гаєм, гаєм”
Вольфарт Ф.	Етюд № 4 (92)
Моцарт В. А.	Вальс
Алексєв Б. (обр.)	Українська народна пісня “Ой, під вишнею”
Луканюк С.	Етюд № 42 (92)

Орієнтовний репертуар Обробки народних пісень і танців

Алексєв Б.	Українська народна пісня “Ой, під вишнею” (3)
Андрєв В.	Російська народна пісня “Как под яблонькой” (36) Білоруський народний танець “Лявониha” (22)
Верьовка Г.	Українська народна пісня “І шумить, і гуде” (40)
Власов А.	Білоруський народний танець “Бульба” (5)
Гедіке О.	Російська народна пісня “Как у наших у ворот” (3)
Дроздов О.	Російська народна пісня Жартівлива (3)
Красев М.	Українська народна пісня “Ой, за гаєм, гаєм” (36)
Крючков А.	Російська народна пісня “Выйду ль я на реченьку” (18)
Локтев В.	Англійська народна пісня “Спи, малыш” (85)
Полонський С.	Білоруський народний танець “Янка” (85)
Попатенко Т.	Німецька народна пісня “Гусята” (85)
Попонов В.	Український народний танець Гопак (22) Закарпатський народний танець Коломиїка (22) Український народний танець “Метелиця” (22)
Портнов Г.	Російська народна пісня “Дома ль воробей” (85)

Ревуцький Л.	Українські народні пісні “Іди, іди дощику” (49) “Перстень” (49)
Сетт Т.	Українська народна пісня “Чом, чом не прийшов” (5)
Черепнін Ю.	Старовинна французька пісенька (82) Німецька народна пісня “Хохлатка” (85) Угорська народна пісня “Моється утка” (85)

П'єси композиторів-класиків

Бетховен Л.	Бабак (5) Екосез (3)
Вебер К.	Хор мисливців (30)
Гендель Г.Ф.	Сонатина (18)
Глазунов О.	Легка соната (26)
Глінка М.	Соловейко (5)
Глюк Х.	Веселий танець (30)
Гулак-Артемівський С. (обр. Матвійчук Л.)	Пісня Карася з опери “Запорожець за Дунаєм” (10)
Лисенко М.	Чумарочка рябесенька (40) Колискова (3)
Лядов А.	Прелюдія (29)
Моцарт В.А.	Вальс (5) Менует (18) Травнева пісня (74)
Перселл Г.	Арія (74)
Рахманінов С.	Полька (22)
Стеценко К.	Колискова (3)
Чайковський П.	Солодка мрія (80) Старовинна французька пісенька (80)
Шуберт Ф.	Вальс (74)
Шуман Р.	Веселий селянин (36) Перша втрата (3)

П'єси сучасних композиторів

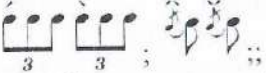
Алексєєв Б.	Марш (3)
Бакланова Н.	Мазурка (82)
Блантер М.	Незабутня пісня (14)
Богословський М.	Сумне оповідання (83)
Вериківський М.	Колискова (40)
Дунаєвський І.	Колискова (29)
Зверєв А.	Маленьке рондо (37)
Зноско-Боровський О.	На човнику (42)
Кабалєвський Д.	Галоп (83)
Компанієць Г.	Менует (1)
Красєв М.	Весела людина (26)
Нагорний В.	Полька (2)
Прокоф'єв С.	Марш (1) Пісня без слів (29)
Темнов В.	Весела кадрили (18)
Фрід Г.	Маша спить (18)
Хренніков Т.	Колискова Світлани (22)
Шебалін В.	Прелюд (83)
Шіроков А.	Казочка (22)
Шостакович Д.	Колискова (18) Шарманка (83)
Штогаренко А.	Струмук (42)

3-Й КЛАС

Удосконалення навичок гри на інструменті:

- продовження роботи над змінами позицій (виконання гами одним пальцем лівої руки). Перехід до 4-ї та 5-ї позицій;
- розвиток рухливості пальців лівої руки при зміні позицій на одній струні, на різних струнах;
- виконання паралельних інтервалів (подвійних нот): секст, октав тощо з використанням відкритих струн;

- виконання акордів з використанням відкритих струн;
- поняття про різноманітні характери контактування зі струною. Три види атаки звука при виконанні штриха *non legato*: м'яка, тверда, акцентована. Коротке ритмізоване тремоло. Вміння виконувати ноту

на сильному часі ударом вгору або вниз

- удосконалення виконання прийому тремоло. Тремоло при зміні позицій;
- вивчення штрихів: **glissando**, **portamento**, **detache**, **marcato**, ковзання медіатора по 2-х – 3-х струнах у різних напрямках;
- розвиток культури звуковидобування. Тремоло окремих інтервалів (подвійних нот). Спроби виконати штрихом *legato* декілька інтервалів;
- формування навичок виконання мелізмів: форшлаг;
- розвиток контролюючої та продукуючої функції слуху;
- вивчення розміщення звуків на кожній струні до XII-го ладу;
- виховання інтонаційної культури;
- розвиток музичної пам'яті шляхом усвідомленого сприйняття і засвоєння музичного матеріалу;
- аплікатурна дисципліна. Спроби самостійної редакції аплікатури в нескладних музичних творах;
- формування компенсаторного механізму учня (спроба гри без зорового контролю).

Музично-теоретичні знання:

- паралельні та однойменні тональності до 3-х знаків при ключі;
- головні тризвуки в тональностях та їх обернення. Домінантсептакорд (D7);
- ритмічні групи:

- складні музичні розміри C, C, $\frac{9}{8}$, $\frac{12}{8}$ тощо;
- мішані музичні розміри;

- позначення динамічних відтінків: *sub p*, *sub f*;
- особливі види ритмічного поділу: кuartолі, квінтолі;
- ознайомлення з виконавськими засобами музичної виразності. Агогіка, артикуляція, динаміка, темп;
- поняття про велику форму. Сонатна форма, рондо, варіації;
- музичні терміни: **segno**, **Da Capo al Fine**, **Coda**, **solo**, **tutti**, **accelerando**, **poco a poco**, **meno mosso**, **piu mosso**, **molto**, **Tempo I**, **Sostenuto**, **Vivace**;
- елементарний аналіз структури та форми музичного твору. Жанрова характеристика.

Орієнтовний річний план

4–6 вправ та етюдів на різні види техніки.

1–2 твори великої форми.

3–4 обробки народних пісень і танців.

4–5 різнохарактерних п'єс (у тому числі 1–2 п'єси вивчені самостійно).

1–2 твори з ансамблем.

Декілька п'єс для читання з листа.

Контрольні заходи:

Академічний концерт (листопад) – 2 різнохарактерні п'єси та етюд.

Технічний залік (грудень) – гам, арпеджіо, 1–2 етюди.

Відкритий академічний концерт (березень) – 2 різнохарактерні п'єси.

Підсумковий академічний концерт (травень) – 2 різнохарактерні п'єси та етюд.

Технічні вимоги

Мажорні та мінорні гам до 4-х знаків при ключі в 2 октави в межах 1-ї – 5-ї позицій, зі зміною позицій; арпеджіо тризвуків. Виконання репетицій від 2-х до 5-ти ударів на ноту.

Виконання гам у помірному темпі різними тривалостями, штрихами, динамікою; ритмічними групами.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

Данкля Ш.	Інтродукція і рондо
Бородін О.	Пісня
Троценко В.	Етюд № 12 (88)
Комаровський О.	Варіації на тему української народної пісні “Вийшли в поле косарі”
Дваріонас Б.	Вальс
Михеев Б.	Етюд № 85 (88)

Орієнтовний репертуар

Обробки народних пісень і танців

Красев М.	Українська народна пісня “На вулиці скрипка грає” (44)
Лисенко М.	Українська народна пісня Сонце низенько (40)
Матвійчук Л.	Українські народні пісні “Дівчино моя, переяславко” (10) “Ой, за гаєм, гаєм” (10)
Михайлов М.	Українська народна пісня “Вийшли в поле косарі” (3)
Осипов Д.	Російська народна пісня Жартівлива (3)
Ревуцький Л.	Українські народні пісні “Ой, ходить сон” (9) “А я рак – неборак” (9) “Подоляночка” (9) “Я коза ярая” (49)
Фурмін С.	Українська народна пісня “Ой, не святи місяченьку” (15)

Твори великої форми

Бетховен Л.	Сонатина для мандоліни (52)
Гендель Г.Ф.	Сонатина (18) Варіації (52)
Глазунов О.	Легка сонатина (26)
Данкля Ш.	Інтродукція і рондо (52)
Комаровський О.	Варіації на тему української народної пісні “Вийшли в поле косарі” (3)
Кравчук О.	Концерт (52)
Ленц А.	Варіації на тему російської народної пісні “Ах, вы сени, мои сени” (31)
Лисаковський О.	Варіації на тему української народної пісні “Ой ти, дівчино” (52)
Рідінг О.	Концерт сі мінор (52)
Чимароза Д.	Соната (7)

П'єси композиторів-класиків

Андреев В.	Метелики (6)
Бах Й. С. – Гуно Ш.	Аве, Марія (36)
Бах Й. С.	Рондо (78)
Бом К.	Полька (28)
Бородін О.	Пісня (18)
Гайдн Й.	Менует (74)
Глінка М.	Мелодійний вальс (74) Північна зірка (3) Почуття (22)
Даргомижський О.	Меланхолійний вальс (3)
Лядов А.	Прелюдія (13)
Моцарт В. А.	Багатель (7)
Мусоргський М.	Сльоза (36)
Мяковський М.	Мазурка (3)
Сен-Санс К.	Лебідь (22)
Чайковський П.	Вальс (80)

	Гра в коники (80)
	Колискова в бурю (77)
	Ната-вальс (80)
	Неаполітанська пісенька (74)
Шуман Р.	Мрії (22)

П'єси сучасних композиторів

Василенко С.	Тапець з балету "Мірандоліна" (32)
Голіков В.	Полька (29)
Дваріонас Б.	Вальс (22)
Дремлюга М.	Лірична пісня (1)
Жилинський А.	Маленька танцюристка (22)
Зверев А.	Непосидючий (37)
Кабалевський Д.	Клюони (36)
Комаровський О.	Стежина в лісі (3)
Косенко В.	Мазурка (44)
	Скерцо (6)
	Українська народна пісня (7)
Людкевич С.	Пісня без слів (44)
Матвійчук Л.	Романс (24)
Подвала В.	Каламбур (48)
	Марш-гротеск (6)
Свиридов Г.	Сумна пісня (72)
Скорик М.	Народний танець (7)
Степаненко М.	Козачок (6)
Тактакішвілі Ш.	Втіха (33)
Фрід Г.	На прогулянці (18)
Черних А.	Думка (18)

4-й клас

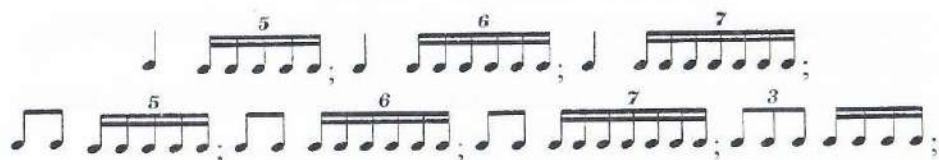
Удосконалення навичок гри на інструменті:

- вивчення та використання всього робочого діапазону інструмента;
- зміни позицій. Перехід до будь-якої позиції;
- виконання паралельних інтервалів (подвійних нот) терцій, секст, октав штрихами *pizzicato*, *staccato*, *spiccato*;
- виконання чотиризвучних акордів;
- вивчення штрихів: арпеджіато, ритмічне ковзання медіатора по 2-х – 4-х струнах;
- формування навичок виконання натуральних флажолетів;
- удосконалення культури звуковидобування. Штрих *legato* в інтервалах (подвійних нотах). Одна з форм роботи по голосах: у лівій руці рух по інтервалах, у правій руці у цей час – виконання одного з двох голосів. Слуховий контроль за якістю звука та акуратністю зміни позицій;
- накопичення навичок гри нот на сильному часі ударом медіатора вгору або вниз. Виконання непарних ритмічних групувань – тріолей, квінтолей, септолей та їх комбінацій. Виконання комбінацій парних і непарних ритмічних групувань;
- виконання мелізмів: подвійний форшлаг, мордент, коротка трель;
- виховання відчуття ритміки тремольовання та налагодження в учня координації між слуховим уявленням і моторикою;
- постійний розвиток музичної пам'яті;
- виконання творів без зорового контролю;
- виховання сценічної витримки і вміння володіти власними емоціями;
- визначення структури та форми музичного твору. Аналіз засобів музичної виразності. Спроби практичного втілення теоретичних знань;
- настроювання інструмента. Виготовлення медіатора.

Музично-теоретичні знання:

- паралельні та однойменні тональності до 5-ти знаків при ключі;
- мажор (гармонічний);

- поняття про хроматичну гаму;
- особливі види ритмічного поділу: секстолі, септолі;
- ритмічні групи:

- динамічні відтінки: *sf*;
- поняття про циклічну форму. Сюїта; концерт;
- ознайомлення з сучасними напрямками музики;
- спроби самостійного аргументованого редагування музичного твору
- пропоставлення аплікатури, артикуляційних штрихів, динаміки тощо;
- музичні терміни: *sul tasto, sul ponticello, assai, con moto, non troppo, sempre, simile, Adagio, Grave, Agitato, Maestoso, Cantabile, espressivo, dolce*.

Орієнтовний річний план

- 4–6 вправ та етюдів на різні види техніки.
- 1–2 твори великої форми.
- 1–2 обробки народних пісень і танців.
- 3–4 різнохарактерні п'єси (у тому числі 1–2 п'єси вивчені самостійно).
- 2–3 твори з ансамблю.
- Декілька п'єс для читання з листа.

Контрольні заходи:

- Академічний концерт (листопад) – 2 різнохарактерні п'єси та етюд.
- Технічний залік (грудень) – гамми, арпеджіо, 1–2 етюди.
- Відкритий академічний концерт (березень) – 2 різнохарактерні п'єси.
- Підсумковий академічний концерт (травень) – 1 твір великої форми, 1 п'єса та етюд.

Технічні вимоги

Мажорні та мінорні гамми до 5-ти знаків при ключі в 2–3 октави в межах 1-ї–5-ї позицій, зі зміною позицій; арпеджіо тризвуків. Виконання репетицій від 2-х до 7-ми ударів на ноту.

Виконання гам у помірному темпі різними штрихами, динамікою; ритмічними групами.

Хроматичні гамми на окремих струнах різними варіантами аплікатури: 1–2, 1–2–3, 1–2–3–4 пальцями; одним пальцем.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

Бацевич Г.	Концертино
Мясков К.	Полька
Вольфарт Ф.	Етюд № 44 ля мінор, ор. 45 (101)

Бакланова Н.	Сонатина
Ревуцький Л. (обр.)	Українська народна пісня “Павук сірий, волохатий”
Вольфарт Ф.	Етюд № 45 До мажор, ор.45 (101)

Орієнтовний репертуар

Обробки народних пісень і танців

Алексєєв Б.	Українська народна пісня “Там де Ятрань круто в’ється” (3)
Дмитрієв М.	Російські народні пісні “У зори-то, зореньки” (16) “Во лузях” (16)
Єдличка А.	Українська народна пісня “Стоїть явір над водою” (46)
Лобов В.	Російська народна пісня “Вдоль по улице метелица метёт” (16)

- Ревуцький Л. Українські народні пісні
 “Шум” (12)
 “Павук сірий, волохатий” (20)
- Черних А. Російська народна пісня
 “Позарастали стѣжки-дорожки” (18)

Твори великої форми

- Бакланова М. Сонатина (52)
- Бацевич Г. Концертино (78)
- Бетховен Л. Рондо з сонати для фортепіано (70)
- Вівальді А. Концерт Соль мажор (79)
 Концерт ля мінор (70)
- Губер А. Концертино (52)
- Данкля Ш. Варіації на тему Беліні (75)
 Вступ, тема і варіація (на тему Пачіні) (70)
- Зейтц Ф. Учнівський концерт № 1 (61)
- Комаровський О. Варіації на тему російської народної пісні
 “Пойду ль, вийду ль я” (74)
- Рідінг О. Концерт Соль мажор, І ч. (52)
- Щуровський Ю. Варіації на тему української народної пісні
 “Ой, є в лісі калина” (41)
- Яньшинов О. Концертино (52)

П'єси композиторів-класиків

- Барток Б. Вечір у селі (9)
- Балакірев М. Полька (77)
- Бах В. Ф. Навесні (83)
- Бах Й. С. Рондо (78)
- Бетховен Л. Менует (3)
- Варламов О. Что ж ты рано, травушка, пожелтела (32)
- Глінка М. Вальс (36)
- Гріг Е. Норвезький танець (8)
 Пісня Сольвейг (14)

- Дворжак А.
 (обр. Крейслера Ф.) Циганська пісня (57)
- Деліб Л. Піцкато з балету “Сільвія” (84)
- Лисенко М. Враження від радісного дня (8)
 Елегія пам'яті Шевченка (44)
- Маре М. Романс (28)
- Моцарт В. А. Німецький танець (32)
- Обер Л. Престо (54)
 Тамбурін (78)
- Рубінштейн Н. Пряля (83)
- Сметана Б. Іринчина полька (22)
- Форе Г.
 (обр. Ельмана М.) Пробудження (57)
- Чайковський П. Мазурка (80)
- Шуберт Ф. Серенада (14)

П'єси сучасних композиторів

- Будашкін М. Полька (36)
- Букін В. Полька-веселушка (16)
- Глієр Р. Вальс (8)
 Танець (74)
- Дженкінсон Е. Вокаліз (54)
- Завалишина М. Балетна сценка (42)
- Косенко В. Мелодія (44)
- Лятошинський Б. Веселий домрист (37)
- Матвєєв М. Зозуля (10)
 Лірична танцювальна (10)
- Мясков К.
 (обр. Матвійчук Л.) Весела прогулянка (10)
 Полька (8)
- Пікулик В. У колиски (9)
- Подвала В. Танцювальна (48)
- Раков М. Вокаліз (84)
 Гумореска (84)

Самонов А.	Романс (16)
Свиридов Г.	Музичний момент (57) Сумна пісня (57)
Смєлков А.	Музичний момент (37)
Шамо І.	
(обр. Матвійчук Л.)	Дніпровський вальс (10)
Шостакович Д.	Ліричний вальс (32) Романс (22)
Яньшинов О.	Комарина гульня (82)

5-й клас

Удосконалення навичок гри на інструменті:

- закріплення та поглиблення всіх сформованих на попередніх етапах навчання понять і практичних навичок;
- особливі види ритмічного поділу: тріолі – октолі;
- усвідомлене подолання технічних складностей у формуванні ігрових рухів за допомогою слухових уявлень;
- оволодіння специфічними засобами музичної виразності (інтенсивність тремольовання, темброва різноманітність) та способами звуковидобування /ритмічне ковзання медіатора, штучні флажолети (за необхідністю)/;
- використання колористичних можливостей інструмента;
- ознайомлення з джазовими ритмами;
- удосконалене виконання мелізмів; групето та інші непарні групування;
- виховання інтонаційної культури;
- самостійне визначення темпу творів за метрономом Мельцеля та по годиннику ($\downarrow = 120$);
- професійне орієнтування та підготовка до вступу у вищі мистецькі навчальні заклади найбільш перспективних у професійному відношенні учнів.

Музично-теоретичні знання:

- самостійний аналіз форми та структури музичних творів відповідної складності. Жанрова характеристика. Проставлення аплікатури, артикуляційних штрихів, динаміки тощо.
- музичні терміни: **Cadenza, vibrato, ad libitum, rubato, animato, capriccioso, con brio, semplice.**

Орієнтовний річний план

- 4–6 вправ та етюдів на різні види техніки.
- 1–2 твори великої форми.
- 1–2 обробки народних пісень і танців.
- 4–5 різнохарактерних п'єс (у тому числі 1–2 п'єси вивчені самостійно).
- 2–3 твори з ансамблем.
- Декілька п'єс для читання з листа.

Контрольні заходи:

- Прослуховування (грудень) – 2 п'єси та етюд.
- Прослуховування (квітень) – вся програма.
- Випускний іспит (травень) – 1 твір великої форми, 3 різнохарактерні п'єси та етюд.

Технічні вимоги

Мажорні та мінорні гами до 5-ти знаків при ключі в 2–3 октави в межах 1-ї – 5-ї позицій, зі зміною позицій; арпеджіо тризвуків. Виконання репетицій від 2-х до 8-ми ударів на ноту.

Виконання гам у помірному темпі різними штрихами, динамікою; ритмічними групами.

Хроматичні гами на всіх струнах різними варіантами аплікатури: 1–2, 1–2–3, 1–2–3–4 пальцями; одним пальцем.

Орієнтовні програми випускного іспиту

Комаровський О.	Концертино
Лисенко М.	Момент відчаю
Лефевр Ж.	Рондо
Андреев В. (обр.)	Російська народна пісня “Светит місяц”
Михеев Б.	Етюд № 1 Соль мажор (90)
Губер А.	Концертино
Лауб Ф.	Канцонета
Яньшинов О.	Пряля
Матвійчук Л. (обр.)	Російська народна пісня “Суботея”
Михеев Б.	Етюд № 3 ля мінор (90)

Орієнтовний репертуар Обробки народних пісень і танців

Андреев В.	Російська народна пісня “Светит місяц” (36)
Лоскутов А.	Російська народна пісня “Веселая голова” (13)
Матвійчук Л.	Російська народна пісня “Суботея” (10)
Михайличенко Г.	Російська народна пісня “Выйду ль я на реченьку” (9)
Ревуцький Л.	Українські народні пісні “Прилетіла перепілонька” (9) “Ой, дзвони дзвонять” (9)

Твори великої форми

Бах Й. С.	Концерт ре мінор (58) Концерт ля мінор (59)
Будашкін М.	Концерт для домри (32)
Вівальді А.	Концерт соль мінор (84)

Гайдн Й.	Рондо (“В угорському стилі”) (57)
Данкля Ш.	Варіації на тему Вейгля (70)
Зейтц Ф.	Учнівський концерт № 3 (62)
Клебанов Д.	Концерт для домри (19)
Комаровський О.	Варіації соль мінор (70) Концерт Соль мажор (84)
Левицький І.	Українська рапсодія
Мач С.	Концертино (52)
Мейтус Ю.	Варіації на українську тему (43)
Моцарт В. А.	Рондо в турецькому стилі (79) Концерт Соль мажор (65)
Рогальов І.	Рондо в старовинному стилі (24)
Троценко В.	Рондо в старовинному стилі (90)

П'єси композиторів-класиків

Аренський А.	Незабудка (22)
Бах Й. С.	Арія (60)
Бетховен Л.	Рондо (32)
Боккеріні Л.	Менует зі струнного квартету (8)
Бом К.	Безперервний рух (76)
Верачіні Ф.	Ларго (69)
Гайдн Й.	Рондо (“В угорському стилі”) (57)
Гріг Е.	Елегія (27)
Дакен К.	Зозуля (8)
Дрля Ф.	Серенада (68)
Колочевський М.	Романс (8)
Куперен Ф.	Маленькі вітряки (32)
Кюї Ц.	Орієнталь (78)
Лауб Ф.	Канцонета (68)
Лефевр Ж.	Рондо (27)
Лисенко М.	Момент відчаю (3) Романс (45)
Монті В.	Чардаш (68)
Массне Ж.	Роздум (з опери “Таїс”) (66)

Рахманінов С.	Романс “Квітень” (71)
Фільд Д.	Ноктюрн (32)
Фіоко П.	Алегро (82)
Чайковський П.	Баркарола (34)
	Пісня без слів (80)
	Сентиментальний вальс (80)
Шор В.	Метелики (54)
Шуберт Ф.	Бджілка (45)

П'єси сучасних композиторів

Біберган В.	Галоп (8)
Глієр Р.	Біля струмка (34)
Дваріонас Б.	Елегія (84)
Довженко В.	Струмок (10)
Домінчен К.	Скерцо (17)
Євдокимов В.	Етюд-скерцо (26)
Жербін М.	Прелюд (54)
Жуковський Г.	Бурлеска (39)
	Інтермеццо (39)
Зноско-Боровський О.	Пісня (8)
Камалдінов Г.	Романс (2)
Комаровський О.	Тарантела (54)
Корчмарьов К.	Іспанський танець (83)
Косенко В.	Куранта (8)
	Етюд (44)
Матвійчук Л.	Музична табакерка (10)
	Поетичний ескіз (10)
	Українські візерунки (10)
Михєєв Б.	Експромт (13)
	Імпровізація (13)
	Прелюдія (13)
	Пустотливе награвання (13)
	Танець (13)
Мясков К.	Українське рондо (8)
	Чехарда (8)

Олейніков М.	Бетути (молдавський танок) (8)
	Російський танок (8)
Прокоф'єв С.	Гавот із “Класичної симфонії” (54)
Ревуцький Л.	Інтермеццо (54)
Стецюн М.	Болеро (54)
Фіготін Б.	Романс (81)
Фролов І.	Романс (81)
Хачатурян А.	Ноктюрн (84)
Циганков О.	Скерцо (35)
Штогаренко А., Клебанов Д.	Пісня (44)
Яньшинов О.	Пряля (82)

6-й клас

Програмні вимоги до навчання у 6-му класі практично не відрізняються від програмних вимог до навчання у 5-му класі.

Учні продовжують удосконалювати здобуті навички гри на домі.

Орієнтовний річний план для випускників, які бажають продовжити навчання у вищих мистецьких навчальних закладах, має відповідати Вимогам з фахових іспитів для вступників до вищих мистецьких навчальних закладів I–II рівнів акредитації, затвердженим Міністерством культури і мистецтв України від 12 квітня 2005 року, приклади конкретних вимог містяться в **Пояснювальній записці** (Особливості організації навчально-виховного процесу).

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

Моцарт В.А.	Алегрето
Полонський С. (обр.)	Білоруська народна пісня "Перепілонька"
Самойлов А.	Етюд № 3 (86)
Степовий Я.	Зайчик та лисичка
Карасьова А.	Горошина
Родіонов К.	Етюд № 8 (86)

Орієнтовний репертуар

П'єси на відкритих струнах

Захар'їна Т.	Осіній дощик (85)
Захар'їна Т. (обр.)	Українська народна пісня "Барашеньки-круторіженьки" (85)
	Українська народна пісня "Червона корівка" (85)
Кепітис Я.	Вальс ляльки (85)
Лядов А. (обр.)	Російська народна пісня "Пойду ль я, вийду ль я" (54)
Римський-Корсаков М.	Білка (54)
Російські народні пісні	"Зайчик", "Как на тоненький ледок", "Как пошли наши подружки" (54)
Сігал Л.	"Песенка моя" (85)
Якубовська В.	"Козочка" (85)
	Колискова (85)
	Пастушок (85)
	Чотири струни (85)

Обробки народних пісень і танців

Александров А.	Чеська народна пісня "Прогоним курицу" (85)
----------------	--

Алексеев Б.	Українська народна пісня "Ой, за гаєм, гаєм" (3)
Беркович І.	Українська народна пісня "Бджілка" (38)
Гедіке О.	Російська народна пісня "Как у наших, у ворот" (3)
Гречанінов О.	Російська народна пісня "Пойду ль вийду ль я" (32)
Кирейко В.	Українська народна пісня "Сидить Василь на припічку" (4)
Киркор Г.	Російська народна пісня "Уж как по мосту, мосточку" (4)
Кучеров В.	Латиська народна пісня "Півник" (4)
Лисенко М.	Українська народна пісня "Лисичка" (30)
Людкевич С.	Українська народна пісня "Прилітай, прилітай" (3)
Лядов А.	Російська народна пісня "Я с комариком плясала" (4)
Матвійчук Л.	Українські народні пісні "Взяв би я бандуру" (10) "Реве та стогне Дніпр широкий" (10)
Полонський С.	Білоруська народна пісня "Перепілонька" (4)
Попатенко Т.	Російська народна пісня "Лиса по лесу ходила" (85)
Попонов В.	Литовська народна пісня "Я девушка как розочка" (22)
Ревуцький Л.	Українська народна пісня "Прийди, прийди, сонечко" (5)
Римський-Корсаков М.	Російські народні пісні "Я на камушке сижу" (1) "Во поле береза стояла" (36) "Соловьём залётным" (4)

	Російські народні пісні “Во саду ли в огороде” (54) “Как под горкой под горой” (54) “На зеленом лугу” (54) “Сорока” (85)
Семенов А.	Російська народна пісня “Волга-реченька” (29)
Сибірський В.	Польська народна пісня “Два кота” (85)
Степневський С.	Українська народна пісня “Під горою калина” (3) Чеська народна пісня “Пастушок” (4) Українські народні пісні “Летів жук” (4) “Ой, джигуне, джигуне” (4) “Ой, ру-ду” (74)
Шентирмой Е.	Угорська народна пісня (3)

П'єси композиторів-класиків

Гайдн Й.	Пісня (4)
Калінніков В.	“Киска” (85)
Люллі Ж. Б.	Пісенька (32) Жан і П'єрро (82)
Моцарт В. А.	Алегрето (42)
Степовий Я.	Зайчик та лисичка (4)

П'єси сучасних композиторів

Беркович І.	Жарт (3)
Зноско-Боровський О.	Закарпатська колгоспна гаївка (74)
Кабалевський Д.	Маленька полька (32)
Карасьова А.	Горошина (85)
Качурбіна М.	“Мишка с куклой пляшут полечку” (3)

Козицький Ф.	Ой, дуба-дуба (40)
Левіна З.	Неваляшки (36)
Луканюк С.	Полька (3) Хустина-білосніжка (3)
Тилик В.	Пісня (4)
Тилічєєва Є.	Гойдалки (85) Циркові песики (85) “Часы” (85)
Філіпенко А.	По малину в сад підемо (4)
Шутенко К.	Коліскова (4)
Щуровський Ю.	Вальс (4)

2-й клас

Удосконалення навичок гри на інструменті:

- коригування посадки з інструментом, постанови рук;
- використання під час гри всіх пальців лівої руки. Розвиток послідовного установаження і підняття пальців;
- поняття позиції. Розвиток ігрових рухів лівої руки при зміні позицій / виконання гами (звукоряду) одним пальцем лівої руки /. Перехід до 2-ї позиції;
- розвиток координації рухів (взаємодія елементів виконавського апарата учня).
- удосконалення виконання штрихів staccato, spiccato;
- ознайомлення з прийомом тремоло. Ритмізоване тремоловання окремих звуків;
- вивчення штриха non legato. Комбінації штрихів;
- виконання гами штрихом staccato (вгору або вниз);
- виконання гами зі зміною струн штрихом spiccato;
- виконання окремих інтервалів (подвійних нот) з використанням відкритих струн;
- виховання в учня інтонаційного мислення;

Луканюк С.	Українська народна пісня “Зоре моя вечірняя” (3)
Матвійчук Л.	Українські народні пісні “Взяв би я бандуру” (10)
Полонський С.	“Реве та стогне Дніпр широкий” (10) Білоруський народний танець “Янка” (85)
Попатенко Т.	Німецька народна пісня “Гусята” (85)
Попонов В.	Закарпатський народний танець Коломийка (22) Український народний танець “Метелиця” (22)
Портнов Г.	Російська народна пісня “Дома ль воробей” (85)
Ревуцький Л.	Українські народні пісні “Іди, іди дощику” (49) “Ой, є в лісі калина” (3) “Перстень” (49)
Римський-Корсаков М.	Російська народна пісня “Соловьём залётным” (4)
Сільванський М.	Українська народна пісня “Женчичок-бренчичок” (4)
Стеценко К.	Старовинна французька пісенька (82) Українська народна пісня “Над річкою, бережком” (40)
Чайковський П.	Українська народна пісня “Журавель” (4)
Черепнін Ю.	Німецька народна пісня “Хохлатка” (85) Угорська народна пісня “Моється утка” (85)

П'єси композиторів-класиків

Брамс Й.	Петрушка (4)
Гайдн Й.	Пісня (4)
Гретрі А.	Пісенька (42)
Гріг Е.	Менует (82)
Калінніков В.	“Тень-тень, потетень” (8)
Лисенко М.	Коза-дереза (40)
Чайковський П.	Шарманщик співає (85)

П'єси сучасних композиторів

Бакланова М.	Марш (3)
Беркович І.	Вальс (38) Сумна пісенька (38)
Введенський В.	Паровоз (85) Ослик (85)
Дирванаускас А.	Литовський народний танець (82)
Золкін А.	Танець пастушка (4)
Подвала В.	Білоруський танець (48) Веснянка (48) Пісня (48)
Тилик В.	Осінній настрій (4)
Шутенко К.	Веселий засць (4)
Щуровський Ю.	На санчатах (4)

3-й клас

Удосконалення навичок гри на інструменті:

- розвиток ігрових рухів лівої руки при зміні позицій. Перехід з 1-ї позиції до 2-ї, з 1-ї – до 3-ї позиції;
- розвиток координації рухів. Підпорядкування рухів слуховому контролю учня;

- удосконалення виконання прийому тремоло. Тремоловання при одночасних рухах кисті та передпліччя. Тремоло при зміні струн;
- вивчення штрихів: **legato**; ритмічне ковзання медіатора по 2-х – 3-х струнах в одному напрямку (тільки вниз або тільки вгору). Комбінації штрихів;
- виконання окремих інтервалів (подвійних нот): терцій, секст з використанням відкритих струн;
- виконання окремих акордів з використанням відкритих струн;
- виконання гами зі зміною позицій штрихом *staccato*;
- розвиток в учня інтонаційного мислення;
- спроба настроювання інструмента.

Музично-теоретичні знання:

- поняття про кварто-квінтове коло тональностей;
- паралельні та однойменні тональності до 2-х знаків при ключі;
- мінор (натуральний, гармонічний, мелодичний);
- види тризвуків;
- синкопа, акорд;
- позначення збільшення тривалості звуків: ліга;
- музичний розмір $\frac{6}{8}$;
- особливі види ритмічного поділу: дуолі, тріолі;
- ритмічні групи:

- позначення динамічних відтінків *pp*, *ff*;
- елементарні поняття про мотив, музичну фразу, музичне речення тощо;
- музичні терміни: **Vivo**, **Largo**, **Lento**, **poco a poco**, **Tempo I** тощо.

Орієнтовний річний план

- 4–6 вправ та етюдів на різні види техніки.
- 3–4 обробки народних пісень і танців.
- 4–5 різнохарактерних п'єс (у тому числі 1 п'єса вивчена самостійно).
- 1–2 твори з ансамблю.
- Деякі п'єси для читання нот з листа.

Контрольні заходи:

- Академічний концерт (листопад) – 2 різнохарактерні п'єси та етюд.
- Технічний залік (грудень) – гами, арпеджіо, 1–2 етюди.
- Відкритий академічний концерт (березень) – 2 різнохарактерні п'єси.
- Підсумковий академічний концерт (травень) – 2 різнохарактерні п'єси та етюд.

Технічні вимоги

Мажорні та мінорні гами до 3-х знаків при ключі в 1–2 октави в межах 1-ї – 3-ї позицій, зі зміною позицій; арпеджіо тризвуків. Виконання репетицій від 2-х до 4-х ударів на ноту.

Виконання гам у помірному темпі різними тривалостями, штрихами, динамікою; простими ритмічними групами.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

Глінка М.	Соловейко
Глюк Х.	Веселий танець
Михєєв Б.	Етюд ре мінор (88)
Чайковський П.	Старовинна французька пісенька
Верьовка Г. (обр.)	Українська народна пісня “І шумить, і гуде”
Данкля Ш.	Етюд № 44 Ля мажор (99)

**Орієнтовний репертуар
Обробки народних пісень і танців**

Алексеев Б.	Українська народна пісня “Ой, під вишнею” (3)
Дроздов О.	Російська народна пісня Жартівлива (3)
Красев М.	Українська народна пісня “Ой, за гаєм, гаєм” (36)
Лисенко М.	Українська народна пісня “Сонце низенько” (40)
Михайлов М.	Українська народна пісня “Вийшли в поле косарі” (3)
Осипов Д.	Російська народна пісня Жартівлива (3)
Попонов В.	Український народний танець Гопак (22)
Ревуцький Л.	Українська народна пісня “Я коза ярая” (49)

П'єси композиторів-класиків

Бетховен Л.	Бабак (5) Екосез (3)
Вебер К.	Хор мисливців (30)
Глінка М.	Соловейко (5)
Глюк Х.	Веселий танець (30)
Гречанинов О.	Колискова (74)
Гулак-Артемівський С. (обр. Матвійчук Л.)	Пісня Караса з опери “Запорожець за Дунаєм” (10)
Лисенко М.	Колискова (3) Чумарочка рябесенька (40)
Моцарт В.А.	Вальс (5) Менует (18) Травнева пісня (74)

Перселл Г.	Арія (74)
Рахманінов С.	Полька (22)
Чайковський П.	Солодка мрія (80) Старовинна французька пісенька (80)
Шуберт Ф.	Вальс (74)
Шуман Р.	Веселий селянин (36) Перша втрага (3)

П'єси сучасних композиторів

Алексеев Б.	Марш (3)
Бакланова Н.	Мазурка (82)
Блантер М.	Незабутня пісня (14)
Богословський М.	Сумне оповідання (83)
Вериківський М.	Колискова (40)
Зверев А.	Маленьке рондо (37)
Зноско-Боровський О.	На човнику (42)
Кабалевський Д.	Галоп (83)
Компанієць Г.	Менует (1)
Красев М.	Весела людина (26)
Нагорний В.	Полька (2)
Прокоф'єв С.	Марш (1)
Фрід Г.	Маша спить (18)
Хренников Т.	Колискова Світлани (22)
Шебалін В.	Прелюд (83)
Широков А.	Казочка (22)
Шостакович Д.	Колискова (18) Шарманка (83)
Штогаренко А.	Струмок (42)

4-й клас

Удосконалення навичок гри на інструменті:

- розвиток рухливості пальців лівої руки;
- продовження роботи над змінами позицій (виконання гами одним пальцем лівої руки). Перехід до 4-ї позиції;
- удосконалення виконання прийому тремоло. Тремоловання при одночасних рухах кисті та передпліччя. Тремоло при зміні струн і під час переходів з однієї позиції до іншої;
- поняття про різноманітні характери контактування зі струною. Три види атаки звука при виконанні штриха *non legato*: м'яка, тверда, акцентована;
- вивчення штрихів: **glissando**, **portamento**, **detache**, **marcato**, ритмічне ковзання м'ягатора по 2-х – 3-х струнах у різних напрямках. Комбінації штрихів;
- розвиток культури звуковидобування. Тремоло окремих інтервалів (подвійних нот);
- вивчення розміщення звуків на кожній струні до XII-го ладу;
- формування навичок виконання мелізмів (форшлагів);
- розвиток контролюючої та продукуючої функції слуху;
- продовження роботи над вихованням інтонаційної культури;
- розвиток музичної пам'яті шляхом усвідомленого сприйняття і засвоєння музичного матеріалу;
- аплікатурна дисципліна. Спроби самостійної редакції аплікатури в нескладних музичних творах;
- формування компенсаторного механізму учня (спроба гри без зорового контролю).

Музично-теоретичні знання:

- паралельні та однойменні тональності до 3-х знаків при ключі;
- головні тризвуки в тональностях та їх обернення. Домінантсептакорд (D7);
- складні музичні розміри: C, C, $\frac{9}{8}$, $\frac{12}{8}$ тощо;
- особливі види ритмічного поділу: квартолі, квінголі;

- ритмічні групи:

- ознайомлення з виконавськими засобами музичної виразності. Агогіка, артикуляція, динаміка, темп;
- поняття про велику форму. Сонатна форма, рондо, варіації;
- поняття про структуру та форму музичного твору. Жанрова характеристика;
- музичні терміни: **segno**, **Da Capo al Fine**, **Coda**, **solo**, **tutti**, **accelerando**, **meno mosso**, **piu mosso**, **molto**, **trel**, **Sostenuto**, **Vivace**.

Орієнтовний річний план

- 4–6 вправ та етюдів на різні види техніки.
- 1–2 твори великої форми.
- 2–3 обробки народних пісень і танців.
- 3–4 різнохарактерних п'єси (у тому числі 1 п'єса вивчена самостійно).
- 1–2 твори з ансамблю.
- Декілька п'єс для читання нот з листа.

Контрольні заходи:

- Академічний концерт (листопад) – 2 різнохарактерні п'єси та етюд.
- Технічний залік (грудень) – гами, арпеджіо, 1–2 етюди.
- Відкритий академічний концерт (березень) – 2 різнохарактерні п'єси.
- Підсумковий академічний концерт (травень) – 1 твір великої форми, 1 п'єса та етюд.

ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ

Мажорні та мінорні гами до 4-х знаків при ключі в 1–2 октави в межах 1-ї – 5-ї позицій, зі зміною позицій; арпеджіо тризвуків. Виконання репетицій від 2-х до 5-ти ударів на ноту.

Виконання гам у повільному темпі різними тривалостями, штрихами, динамікою; ритмічними групами.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

Людкевич С.	Пісня без слів
Бом К.	Полька
Кайзер Г.	Етюд № 60 Ре мажор (99)
Лисенко М. (обр.)	Українська народна пісня “Сонце низенько”
Зверев А.	Непосидючий
Вольфарт Ф.	Етюд № 17 Ре мажор, ор. 45 (101)

Орієнтовний репертуар Обробки народних пісень і танців

Красев М.	Українська народна пісня “На вулиці скрипка грає” (44)
Матвійчук Л.	Українська народна пісня “Дівчино моя, переяславко” (10)
Ревуцький Л.	Українські народні пісні “Ой, ходить сон” (9) “А я рак – неборак” (9) “Подоляночка” (9)
Фурмін С.	Українська народна пісня “Ой, не світи місяченьку” (15)

Твори великої форми

Бетховен Л.	Сонатина для мандоліни (52)
-------------	-----------------------------

Гендель Г.Ф.	Сонатина (18) Варіації (52)
Глазунов О.	Легка сонатина (26)
Данкля Ш.	Інтродукція і рондо (52)
Комаровський О.	Варіації на тему української народної пісні “Вийшли в поле косарі” (3)
Кравчук О.	Концерт (52)
Ленц А.	Варіації на тему російської народної пісні “Ах, вы сени, мои сени” (31)
Лисаковський О.	Варіації на тему української народної пісні “Ой, ти дівчино” (52)
Рідінг О.	Концерт сі мінор (52)
Чимароза Д.	Соната (7)

Г'еси композиторів-класиків

Андреев В.	Метелики (6)
Бах Й. С.	Рондо (78)
Бом К.	Полька (28)
Бородін О.	Пісня (18)
Гайдн Й.	Менует (74)
Глінка М.	Мелодійний вальс (74) Північна зірка (3) Почуття (22)
Даргомижський О.	Меланхолійний вальс (3)
Моцарт В.А.	Багатель (7)
Мусоргський М.	Сльоза (36)
Мяковський М.	Мазурка (3)
Сен-Санс К.	Лебідь (22)
Чайковський П.	Вальс (80) Гра в коники (80) Колискова в бурю (77) Ната-вальс (80) Неаполітанська пісенька (74)
Шуман Р.	Мрії (22)

П'єси сучасних композиторів

Букін В.	Полька-веселушка (16)
Дремлюга М.	Лірична пісня (1)
Жилинський А.	Маленька танцюристка (22)
Зверев А.	Непосидючий (37)
Кабалевський Д.	Клоуни (36)
Комаровський О.	Стежина в лісі (3)
Косенко В.	Мазурка (44)
	Скерцо (6)
	Українська народна пісня (7)
Людкевич С.	Пісня без слів (44)
Матвійчук Л.	Романс (24)
Пікулик В.	У колиски (9)
Подвала В.	Каламбур (48)
	Марш-гротеск (6)
Прокоф'єв С.	Пісня без слів (29)
Свиридов Г.	Сумна пісня (72)
Скорик М.	Народний танець (7)
Степаненко М.	Козачок (6)
Тактакішвілі Ш.	Втіха (33)
Темнов В.	Весела кадриль (18)
Фрід Г.	На прогулянці (18)

5-й клас

Удосконалення навичок гри на інструменті:

- використання на практиці звуків 1-ї струни, розташованих вище XII-го ладу;
- виконання штрихами *pizzicato*, *staccato*, *spiccato* паралельних інтервалів (подвійних нот): терцій, секст, октав;
- виконання чотиризвучних акордів з використанням відкритих струн;

- вивчення штрихів: арпеджіато, ритмічне ковзання медіатора по 2-х – 4-х струнах;
- накопичення навичок гри нот на сильному часі ударом медіатора

вгору або вниз

- виконання непарних ритмічних групувань – тріолей, квінтолей та їх комбінацій;
- удосконалення культури звуковидобування. Тремоло інтервалів (подвійних нот). Спроби виконати штрихом *legato* декілька інтервалів;
- формування вміння виконувати мелізми: подвійний форшлаг, мордент;
- постійний розвиток музичної пам'яті.

Музично-теоретичні знання:

- паралельні та однойменні тональності до 4-х знаків при ключі;
- головні трізвуки в тональностях та їх обернення. Домінантсептакорд (**D7**);
- мішані музичні розміри;
- особливі види ритмічного поділу (секстолі);
- ритмічні групи:

- ознайомлення з сучасними напрямками музики;
- поняття по циклічну музичну форму. Сюїта, концерт;
- елементарний аналіз структури та форми музичного твору. Розвиток вміння дати жанрову характеристику;
- музичні терміни: **Adagio**, **Grave**, **Presto**, **Agitato**, **Maestoso**, **Cantabile**, **Espressivo**, **dolce** тощо.

Орієнтовний річний план

- 4–6 вправ та етюдів на різні види техніки.
1–2 твори великої форми.
1–2 обробки народних пісень і танців.
3–4 різнохарактерні п'єси (у тому числі 1–2 п'єси вивчені самостійно).
2–3 твори з ансамблю.
Декілька п'єс для читання нот з листа.

Контрольні заходи:

- Академічний концерт (листопад) – 2 різнохарактерні п'єси та етюд.
Технічний залік (грудень) – гама, арпеджіо, 1–2 етюди.
Відкритий академічний концерт (березень) – 2 різнохарактерні п'єси.
Підсумковий академічний концерт (травень) – 1 твір великої форми, 1 п'єса та етюд.

Технічні вимоги

Мажорні та мінорні гама до 4-х знаків при ключі в 2–3 октави в межах 1-ї – 5-ї позицій, зі зміною позицій; арпеджіо тризвуків. Виконання репетицій від 2-х до 6-ти ударів на ноту.

Виконання гам у помірному темпі різними тривалостями, штрихами, динамікою; ритмічними групами.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

Маре М.	Романс
Матвійчук Л. (обр.)	Українська народна пісня “Ой, за гаєм, гаєм”
Вольфарт Ф.	Етюд № 49 до мінор, оп. 45 (101)
Яньшинов О.	Концертино
Моцарт В.А.	Німецький танець
Троценко В.	Етюд № 12 До мажор (88)

Орієнтовний репертуар Обробки народних пісень і танців

Алексеев Б.	Українська народна пісня “Там де Ятрань круто в'ється” (3)
Дмитрієв М.	Російські народні пісні “У зори-то, зореньки” (16) “Во лузях” (16)
Лобов В.	Російська народна пісня “Вдоль по улице метелица метёт” (16)
Матвійчук Л.	Українська народна пісня “Ой, за гаєм, гаєм” (10)
Ревуцький Л.	Українська народна пісня “Павук сірий, волохатий” (20)

Твори великої форми

Бакланова М.	Сонатина (52)
Бацевич Г.	Концертино (78)
Вівальді А.	Концерт Соль мажор (79)
Губер А.	Концертино (52)
Данкля Ш.	Варіації на тему Беліні (75)
Зейтц Ф.	Учнівський концерт № 1 (61)
Комаровський О.	Варіації на тему російської народної пісні “Пойду ль, выйду ль я” (74)
Рідінг О.	Концерт Соль мажор, I ч. (52)
Щуровський Ю.	Варіації на тему української народної пісні “Ой, є в лісі калина” (41)
Яньшинов О.	Концертино (52)

П'єси композиторів-класиків

Барток Б.	Вечір у селі (9)
Балакірев М.	Полька (77)
Бах В. Ф.	Навесні (83)

Бах Й. С.	Рондо (78)
Бетховен Л.	Менует (3)
Варламов О.	“Что ж ты рано, травушка, пожелтела” (32)
Глінка М.	Вальс (36)
Гріг Е.	Норвезький танець (8)
	Пісня Сольвейг (14)
Дворжак А. (обр. Крейслера Ф.)	Циганська пісня (57)
Деліб Л.	Піцикато з балету “Сільвія” (84)
Лисенко М.	Враження від радісного дня (8)
	Елегія пам’яті Шевченка (44)
Маре М.	Романс (28)
Моцарт В.А.	Німецький танець (32)
Обер Л.	Престо (54)
	Тамбурін (78)
Рубінштейн Н.	Пряля (83)
Сметана Б.	Іринчина полька (22)
Форе Г. (обр. Ельмана М.)	Пробудження (57)
Чайковський П.	Мазурка (80)

Преси сучасних композиторів

Будашкін М.	Полька (36)
Василенко С.	Танець з балету “Мірандоліна” (32)
Глієр Р.	Вальс (8)
Голіков В.	Полька (29)
Дваріонас Б.	Вальс (22)
Дженкінсон Е.	Танець (74)
Завалишина М.	Вокаліз (54)
Косенко В.	Балетна сценка (42)
Лятошинський Б.	Мелодія (44)
Матвійчук Л.	Зозуля (10)
	Лірична танцювальна (10)

Мясков К. (обр. Матвійчук Л.)	Весела прогулянка (10)
	Полька (8)
Подвала В.	Танцювальна (48)
Раков М.	Вокаліз (84)
	Гумореска (84)
Самонов А.	Романс (16)
Свиридов Г.	Музичний момент (57)
	Сумна пісня (57)
Смелков А.	Музичний момент (37)
Шамо І. (обр. Матвійчук Л.)	Дніпровський вальс (10)
Шостакович Д.	Ліричний вальс (32)
	Романс (22)
Яньшинов О.	Комарина гульня (82)

6-й клас

Удосконалення навичок гри на інструменті:

- вивчення та використання всього робочого діапазону інструмента;
- зміни позицій. Перехід до будь-якої позиції;
- виконання різних інтервалів (подвійних нот) штрихами staccato, spiccato, non legato;
- виконання чотиризвучних акордів;
- формування навичок виконання натуральних флажолетів;
- удосконалення культури звуковидобування. Штрих legato в інтервалах (подвійних нотах). Одна із форм роботи по голосах: у лівій руці рух по інтервалах, у правій руці у цей час – виконання одного з двох голосів. Слуховий контроль за якістю звука та акуратністю зміни позицій;
- накопичення навичок гри нот на сильному часі ударом медіатора вгору або вниз. Виконання непарних ритмічних групувань – тріолей, квінтолей, септолей та їх комбінацій. Виконання комбінацій парних і непарних ритмічних групувань;

- виховання відчуття ритміки тремоловання та налагодження в учня координації між слуховим уявленням і моторикою;
- виконання мелізмів: коротка трель;
- визначення структури та форми музичного твору. Аналіз засобів музичної виразності. Спроби практичного втілення теоретичних знань;
- виконання творів без зорового контролю;
- виховання сценічної витримки і вміння володіти власними емоціями;
- настроювання інструмента. Виготовлення медіатора.

Музично-теоретичні знання:

- паралельні та однойменні тональності до 5-ти знаків при ключі;
- головні тризвуки в тональностях та їх обернення. Домінантсептакорд (D7);
- особливі види ритмічного поділу: септолі;
- ритмічні групи:

- мажор (гармонічний);
- поняття про хроматичну гаму;
- динамічні відтінки: *sf*;
- спроби самостійного аргументованого редагування музичних творів відповідної складності – проставлення аплікатури, артикуляційних штрихів, динаміки тощо;
- музичні терміни: *sul tasto*, *sul ponticello*, *assai*, *con moto*, *non troppo*, *sempre*, *simile* тощо.

Орієнтовний річний план

- 4–6 вправ та етюдів на різні види техніки.
- 1–2 твори великої форми.
- 1–2 обробки народних пісень і танців.

3–4 різнохарактерні п'єси (у тому числі 1–2 п'єси вивчені самостійно).

2–3 твори з ансамблю.

Декілька п'єс для читання нот з листа.

Контрольні заходи:

Академічний концерт (листопад) – 2 різнохарактерні п'єси та етюд.
Технічний залік (грудень) – гама, арпеджіо, 1–2 етюди.

Відкритий академічний концерт (березень) – 2 різнохарактерні п'єси.

Підсумковий академічний концерт (травень) – 1 твір великої форми, 1 п'єса та етюд.

Технічні вимоги

Мажорні та мінорні гама до 5-х знаків при ключі в 2–3 октави в межах 1-ї – 5-ї позицій, зі зміною позицій; арпеджіо тризвуків. Виконання репетицій від 2-х до 7-ми ударів на ноту.

Виконання гам у повільному темпі різними тривалостями, штрихами, динамікою; ритмічними групами.

Хроматичні гама на окремих струнах різними варіантами аплікатури: 1–2, 1–2–3, 1–2–3–4 пальцями; одним пальцем.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

Данкля Ш.	Вступ, тема і варіація (на тему Пачіні)
Мясков К.	Чехарда
Золкін О.	Етюд № 12 Соль мажор (90)
Вівальді А.	Концерт ля мінор, I ч.
Жербін М.	Прелюд
Рис Ф.	Етюд № 13 ре мінор (90)

**Орієнтовний репертуар
Обробки народних пісень і танців**

Єдличка А.	Українська народна пісня “Стоїть явір над водою” (46)
Ревуцький Л.	Українські народні пісні “Шум” (9) “Ой, дзвони дзвонять” (9)
Черних А.	Російська народна пісня “Позарастали стѣжки-дорожки” (18)

Твори великої форми

Бах Й. С.	Концерт ре мінор (58)
Бетховен Л.	Рондо з сонати для фортепіано (70)
Будашкін М.	Концерт для домри (32)
Вівальді А.	Концерт соль мінор (84) Концерт ля мінор (70)
Гайдн Й.	Рондо (“В угорському стилі”) (57)
Данкля Ш.	Вступ, тема і варіація (на тему Пачіні) (70)
Клебанов Д.	Концерт для домри, III ч. (19)
Комаровський О.	Варіації соль мінор (70)
Мач С.	Концертино (52)
Моцарт В. А.	Рондо в турецькому стилі (79)

П’єси композиторів-класиків

Аренський А.	Незабудка (22)
Боккеріні Л.	Менует зі струнного квартету (8)
Бом К.	Безперервний рух (76)
Верачіні Ф.	Ларго (69)
Гайдн Й.	Рондо (“В угорському стилі”) (57)
Гріг Е.	Елегія (27)
Лефевр Ж.	Рондо (27)
Лисенко М.	Романс (45)

Фільд Д.	Ноктюрн (32)
Фіоко П.	Алегро (82)
Чайковський П.	Баркарола (34) Сентиментальний вальс (80)

П’єси сучасних композиторів

Біберган В.	Галоп (8)
Глієр Р.	Біля струмка (34)
Дваріонас Б.	Елегія (84)
Євдокимов В.	Етюд-скерцо (26)
Жербін М.	Прелюд (54)
Комаровський О.	Тарангела (54)
Корчмарьов К.	Іспанський танець (83)
Косенко В.	Куранта (8)
Матвєєв М.	Веселий домрист (37)
Матвійчук Л.	Українські візерунки (10)
Мясков К.	Чехарда (8)
Прокоф’єв С.	Гавот із “Класичної симфонії” (54)
Ревуцький Л.	Інтермецо (54)
Фіготін Б.	Романс (81)
Хачатурян А.	Ноктюрн (84)
Штогаренко А., Клебанов Д.	Пісня (44)

7-й клас

Удосконалення навичок гри на інструменті:

- закріплення та поглиблення всіх сформованих на попередніх етапах навчання понять і практичних навичок;
- особливі види ритмічного поділу: тріолі – октолі;
- усвідомлене подолання технічних складностей у формуванні ігрових рухів за допомогою слухових уявлень;
- оволодіння специфічними засобами музичної виразності (інтенсивність тремоловання, темброва різноманітність) та способами звуко-

видобування /ритмічне ковзання медіатора, штучні флажолети (за необхідністю) /;

- використання колористичних можливостей інструмента;
- ознайомлення з джазовими ритмами;
- удосконалене виконання мелізмів; групето та інші непарні групування;
- виховання інтонаційної культури;
- самостійне визначення темпу творів за метрономом Мельцеля та по годиннику ($\downarrow = 120$);
- професійне орієнтування та підготовка до вступу у вищі мистецькі навчальні заклади найбільш перспективних у професійному відношенні учнів.

Музично-теоретичні знання:

- самостійний аналіз форми та структури музичних творів відповідної складності. Жанрова характеристика. Проставлення аплікатури, артикуляційних штрихів, динаміки тощо.
- музичні терміни: **Cadenza, vibrato, ad libitum, rubato, animato, capriccioso, con brio, semplice.**

Орієнтовний річний план

- 4–6 вправ та етюдів на різні види техніки.
- 1–2 твори великої форми.
- 1–2 обробки народних пісень і танців.
- 4–5 різнохарактерних п'єс (у тому числі 1–2 п'єси вивчені самостійно).
- 2–3 твори з ансамблем.
- Декілька п'єс для читання з листа.

Контрольні заходи:

- Прослуховування (грудень) – 2 п'єси та етюд.
- Прослуховування (квітень) – вся програма.
- Випускний іспит (травень) – 1 твір великої форми,
- 3 різнохарактерні п'єси та етюд.

Технічні вимоги

Мажорні та мінорні гами до 5-ти знаків при ключі в 2–3 октави в межах 1-ї – 5-ї позицій, зі зміною позицій; арпеджіо тривзуків. Виконання репетицій від 2-х до 8-ми ударів на ноту.

Виконання гам у помірному темпі різними штрихами, динамікою; ритмічними групами.

Хроматичні гами на всіх струнах різними варіантами аплікатури: 1–2, 1–2–3, 1–2–3–4 пальцями; одним пальцем.

Орієнтовні програми випускного іспиту

Рогальов І.	Рондо в старовинному стилі
Куперен Ф.	Маленькі вітряки
Рахманінов С.	Романс “Квітень”
Михайличенко Г. (обр.)	Російська народна пісня “Вийду ль я на реченьку”
Михєєв Б.	Етюд № 4 Ля мажор (90)
Зейтц Ф.	Учнівський концерт № 3
Шуберт Ф.	Серенада
Стецон М.	Болеро
Матвійчук Л. (обр.)	Російська народна пісня “Суботея”
Михєєв Б.	Етюд № 2 Соль мажор (90)

Орієнтовний репертуар

Обробки народних пісень і танців

Андрєєв В.	Російська народна пісня “Светит місяц” (36)
Лоскутов А.	Російська народна пісня “Веселая голова” (13)
Матвійчук Л.	Російська народна пісня “Суботея” (10)
Михайличенко Г.	Російська народна пісня “Вийду ль я на реченьку” (9)

Ревуцький Л. Українська народна пісня
“Прилетіла перепілонька” (9)

Твори великої форми

Бах Й. С. Концерт ля мінор (59)
Данкля Ш. Варіації на тему Вейгля (70)
Зейтц Ф. Учнівський концерт № 3 (62)
Клебанов Д. Концерт для домри, I ч. (19)
Комаровський О. Концерт Соль мажор, I ч. (84)
Левицький І. Українська рапсодія
Мейтус Ю. Варіації на українську тему (43)
Моцарт В. А. Концерт Соль мажор (65)
Рогальов І. Рондо в старовинному стилі (24)
Троценко В. Рондо в старовинному стилі (90)

П'єси композиторів-класиків

Бетховен Л. Рондо (32)
Дакен К. Зозуля (8)
Дрдля Ф. Серенада (68)
Колочевський М. Романс (8)
Куперен Ф. Маленькі вітряки (32)
Лауб Ф. Канцонета (68)
Массне Ж. Роздум (з опери “Таїс”) (66)
Монті В. Чардаш (68)
Рахманінов С. Романс “Квітень” (71)
Чайковський П. Пісня без слів (80)
Шор В. Метелики (54)
Шуберт Ф. Серенада (44)
Бджілка (45)

П'єси сучасних композиторів

Довженко В. Струмок (10)
Домінічен К. Скерцо (17)

Жуковський Г. Бурлеска (39)
Інтермецо (39)
Камалдінов Г. Романс (2)
Косенко В. Куранта (8)
Етюд (44)
Матвійчук Л. Музична табакерка (10)
Поетичний ескіз (10)
Михеев Б. Експромт (13)
Імпровізація (13)
Прелюдія (13)
Пустотливе награвання (13)
Танець (13)
Мясков К. Українське рондо (8)
Олейніков М. Бетута (молдавський танок) (8)
Російський танок (8)
Стеціон М. Болеро (54)
Фролов І. Романс (81)
Циганков О. Скерцо (35)
Яньшинов О. Пряля (82)

8-й клас

Програмні вимоги до навчання у 8-му класі практично не відрізняються від програмних вимог до навчання у 7-му класі.

Учні продовжують удосконалювати здобуті навички гри на домрі.

Орієнтовний річний план для випускників, які бажають продовжити навчання у вищих мистецьких навчальних закладах, має відповідати Вимогам з фахових іспитів для вступників до вищих мистецьких навчальних закладів I–II рівнів акредитації, затвердженим Міністерством культури і мистецтв України від 12 квітня 2005 року, приклади конкретних вимог містяться в **Пояснювальній записці** (Особливості організації навчально-виховного процесу).

БІБЛІОГРАФІЯ

Перелік нотних збірників Збірники п'єс для домри

1. Альбом учня-домриста. /Упорядник М. Могілевський. – К.: Музична Україна, 1971
2. Альбом учня-домриста. Вип. 2. Учбово-педагогічний репертуар для учнів III–IV класів ДМШ. /Упорядники В. Герасимов, С. Литвиненко. – К.: Музична Україна, 1973
3. *Гризодуб В., Михеліс В.* Школа гри на 4-струнній домрі. /Ред. М. Шелеста – К.: Музична Україна, 1978
4. Домра. 1 клас. /Ред. – упор. М. Белоконев, А. Григоренко, М. Шелест. – К.: Музична Україна, 1986
5. Домра. 2 клас. /Ред. – упор. М. Белоконев, А. Григоренко, М. Шелест. – К.: Музична Україна, 1988
6. Домра. 3 клас. /Ред. – упор. М. Белоконев, А. Григоренко, М. Шелест. – К.: Музична Україна, 1989
7. Домра. 4 клас. /Ред. – упор. М. Белоконев, А. Григоренко, М. Шелест. – К.: Музична Україна, 1990
8. Домра. 5 клас. /Упорядник М. Т. Белоконев, А. Григоренко. – К., 1990
9. *Лисенко М., Михеев Б.* Школа гри на чотириструнній домрі. – К.: Музична Україна, 1989
10. *Матвійчук Л.* Шлях до майстерності кобзиста. – К., 2004
11. Твори для домри соло. – К.: Музична Україна, 1983
12. *Александров А.* Школа гри на трехструнній домре. – М.: Музыка, 1983
13. Альбом для юних. Трехструнная домра. Выпуск 2. /Составитель В. Круглов. – М.: Музыка, 1985
14. Альбом начинающего домриста для трехструнной домры. Выпуск 16. /Составитель С. Фурмин. – М.: Советский композитор, 1986
15. Альбом начинающего домриста для трехструнной домры. Выпуск 20. /Составитель С. Фурмин, Н. Дмитриев. – М.: Советский композитор, 1989
16. Альбом начинающего домриста для трехструнной домры. Выпуск 22. /Редакция М. Дмитриева. – М.: Советский композитор, 1991
17. Доминчен К. Скерцо для четырехструнной домры. – М.: Госмузиздательство, 1952
18. Домристу-любителю. Для трехструнной домры. Выпуск 9. / Редактор И. Обликин. – М.: Советский композитор, 1985
19. *Клебанов Д.* Концерт для домры с оркестром. – К., 1958
20. Педагогический репертуар для четырехструнной домры. Выпуски 1–8. /Составитель В. Евдокимов. – М.: Музыка, 1967–1972
21. Пьесы и этюды для четырехструнной домры. / Обр. М. Розова. – М.: Музгиз, 1960
22. Попонов В. Б. Школа игры на четырехструнной домре. – М. – Л.: Просвещение, 1964
23. Пьесы для ансамбля русских народных инструментов. – Л.: Музыка, 1982
24. Пьесы для трехструнной домры и фортепиано. Концертный репертуар. /Ред. – сост. И. Шитенков. – Л.: Советский композитор, 1983
25. Пьесы советских композиторов для четырехструнной домры. /Сост. В. Евдокимов. – М.: Советский композитор, 1960
26. Репертуар домриста для четырехструнной домры. Выпуск 9. / Редакция В. Евдокимова. – М.: Советский композитор, 1975
27. Репертуар домриста (трехструнная домра). Выпуск 21. /Переложение В. Лобова. – М.: Советский композитор, 1982
28. Репертуар домриста (трехструнная домра). Выпуск 22. /Переложение В. Лобова, И. Шелмакова. – М.: Советский композитор, 1983
29. Репертуарная тетрадь домриста “На досуге”. Выпуск 3. /Составитель В. Гайков. – М.: Музыка, 1985
30. Хрестоматия домриста. /Ред. Д. Александрова. – М.: Музыка, 1965
31. Хрестоматия для четырехструнной домры. – М.: Музыкальное издательство, 1989
32. Хрестоматия для четырехструнной домры и мандолины с сопровождением фортепиано. / Составитель Д. Александров – М.: Госмузиздательство, 1962
33. Хрестоматия домриста (трехструнная домра). /Составитель В. Евдокимов. – М.: Музыка, 1984
34. Хрестоматия для трехструнной домры. 5 кл. /Редакция А. Лачинова. – М.: Музгиз, 1961
35. *Цыганков А.* Избранные пьесы для трехструнной домры и фортепиано. – М.: Советский композитор, 1982
36. *Чунин В.* Школа игры на трехструнной домре. – М.: Советский композитор, 1986
37. Юный домрист. Пьесы для домры в сопровождении фортепиано. Выпуск 1. /Составитель И. Фоченко. – Л.: Музыка, 1987

Збірники п'єс для скрипки

38. Беркович І. Збірник п'єс для однієї та двох скрипок та фортепіано. – Київ.
39. Жуковський Г. Чотири п'єси для скрипки і фортепіано. – К.: Мистецтво, 1964
40. Збірник легких п'єс для скрипки з фортепіано. / Упорядник В. Стеценко. – К.: Мистецтво, 1954
41. Концерти і п'єси великої форми для скрипки і фортепіано для середніх і старших класів ДМШ. – Київ
42. Лисаковський О. Школа гри на скрипці. – Київ
43. Мейтус Ю. Варіації на українську тему для скрипки і фортепіано. – К.: Мистецтво
44. Педагогічний репертуар для скрипки. Випуски 1–7. – К.: Мистецтво, 1962
45. Педагогічний репертуар для скрипки. IV клас. Випуск I. /Ред. Г. Гембера. – К.: Державне видавництво, 1962
46. Педагогічний репертуар для скрипки. ДМШ. Випуск 2. /Ред. Г. Гембера. – К.: Державне видавництво, 1962
47. Педагогічний репертуар для скрипки. ДМШ. Випуск 4. /Ред. Г. Гембера. – К.: Державне видавництво, 1962
48. Подвала В. П'єси для скрипки з фортепіано. Композитори України – дітям. Репертуар ДМШ. – К.: Музична Україна, 1987
49. Ревуцький Л. Сонечко. – К.: Музична Україна, 1989
50. Ревуцький Л. Українські народні пісні. / Аранж. для двох скрипок і фортепіано А. Циціса. – К.: Музфонд, 1959
51. Скрипкові ансамблі. Випуск 4. – К.: Музична Україна, 1986
52. Твори крупної форми для скрипки. 2–4 клас. / Упорядник К. І. Тахтаджиев. – К.: Музична Україна, 1991
53. Чеченя К. Кантрі. Гітара. ПТО “Мета-Арт”, – К., 2000
54. Юним скрипалям. Випуск 4. / Упорядник К. І. Тахтаджиев. – К.: Музична Україна, 1975
55. Стецюк Н. П'єси для фортепіано і скрипки. /Ред. В. Климовський. ООО “Прінтекспрес”. Україна, Харків
56. Ансамблі юних скрипачей. Випуск 6. Педагогічний репертуар. – М.: Советский композитор, 1985
57. Альбом скрипача. Классическая и современная музыка для скрипки и фортепиано. Випуск 1. / Сост. – ред. К. Фортунатов. – М.: Советский композитор, 1990
58. Бах И. С. Концерт ре минор. – М., 1967
59. Бах И. С. Концерт ля минор. – М., 1965
60. Бах И. С. Пьесы для скрипки и фортепиано. /Ред. В. Мурзина. – М.: Музыка, 1971
61. Зейтц Ф. Ученический концерт № 1 для скрипки и фортепиано. – М.: Музыка, 1964
62. Зейтц Ф. Ученический концерт № 3 для скрипки и фортепиано. – М.: Музыка, 1964
63. Сборник классических пьес для скрипки и фортепиано. – М.: Госмузиздат, 1961
64. Мач С. Концертино /Ред. В. Петров. – М.: “Музыка”, 1982
65. Моцарт В. – А. Концерты. Переложение для скрипки и фортепиано. – М.: Музыка, 1964
66. Массне Ф. Размышление. Для скрипки и фортепиано. – М.: Музыка, 1977
67. Педагогический репертуар ДМШ, скрипка 3–4 классы. – М.: Музыка, 1967
68. Пьесы для скрипки и фортепиано. Самостоятельный концерт. / Сост. Т. Ямпольский. – М.: Музыка, 1981
69. Пьесы зарубежных композиторов XVIII века. /Редакция В. Артемова. – М.: Музыка, 1974
70. Пьесы крупной формы для скрипки и фортепиано. Педагогический репертуар. Средние и старшие классы ДМШ. – М.: Музыка, 1972
71. Рахманинов С. Пьесы для скрипки и фортепиано. – М.: Музыка, 1968
72. Свиридов Г. Пьесы. – М.: Музыка, 1975
73. Фесечко Г. Начальная школа обучения игре на скрипке. – Л.: Учпедгиз, 1961
74. Хрестоматия педагогического репертуара для скрипки и фортепиано. / Ред. А. Гарлицкий. – М.: Музыка, 1972
75. Хрестоматия для скрипки. Пьесы и произведения крупной формы. – М.: Музыка, 1977
76. Хрестоматия для скрипки. Произведения крупной формы и пьесы. 4–5 классы. – М.: Музыка, 1990
77. Хрестоматия для скрипки. 3 класс. /Сост. Ю. Уткин. – М.: Музыка, 1984
78. Хрестоматия для скрипки 4–5 классы. /Сост. Ю. Уткин. – М.: Музыка, 1984
79. Хрестоматия для скрипки 5–6 классы. Випуск V. – М.: Музыка, 1976
80. Чайковский П. Пьесы. Переложение для скрипки и фортепиано. – М.: Музыка, 1978

81. Эстрадные пьесы советских композиторов для скрипки и фортепиано. Выпуск 2. – М.: Советский композитор, 1980
82. Юный скрипач. Выпуск 1. /Сост. К. А. Фортунатов. – М.: Советский композитор, 1965
83. Юный скрипач. Выпуск 2. /Сост. К. А. Фортунатов. – М.: Советский композитор, 1967
84. Юный скрипач. Выпуск 3. /Сост. К. А. Фортунатов. – М.: Советский композитор, 1972
85. Якубовская В. Вверх по ступенькам. Начальный курс игры на скрипке. – Л.: Музыка, 1971

Збірники етюдів, гам, вирав

86. Этюды для домри на різні види техніки. 1 клас ДМШ. /Ред. – упор. М. Шелест, М. Белоконов. – К.: Музична Україна, 1975
87. Этюды для домри на різні види техніки. 2 клас ДМШ. /Ред. – упор. М. Шелест, М. Белоконов. – К.: Музична Україна
88. Этюды для домри на різні види техніки. 3 клас ДМШ. /Ред. – упор. М. Шелест, М. Белоконов. – К.: Музична Україна, 1974
89. Этюды для домри на різні види техніки. 4 клас ДМШ. /Ред. – упор. М. Шелест, М. Белоконов. – К.: Музична Україна
90. Этюды для домри на різні види техніки. 5 клас ДМШ. /Ред. – упор. М. Шелест, М. Белоконов. – К.: Музична Україна, 1982
91. Этюды для скрипки на різні види техніки. 1 клас ДМШ. /Ред. – упор. В. Стеценко, К. Тахтаджиев. – К.: Музична Україна, 1976
92. Этюды для скрипки на різні види техніки. 2 клас ДМШ. /Ред. – упор. В. Стеценко, К. Тахтаджиев. – К.: Музична Україна, 1976
93. Этюды для скрипки на різні види техніки. 3 клас ДМШ. /Ред. – упор. В. Стеценко, К. Тахтаджиев. – К.: Музична Україна, 1976
94. Этюды для скрипки на різні види техніки. 4–5 класи ДМШ. /Ред. – упор. В. Стеценко, К. Тахтаджиев. – К.: Музична Україна, 1974
95. Этюды для скрипки на різні види техніки. 6 клас ДМШ. /Ред. – упор. В. Стеценко, К. Тахтаджиев. – К.: Музична Україна, 1975
96. Этюды для скрипки на різні види техніки. 7 клас ДМШ. /Ред. – упор. В. Стеценко, К. Тахтаджиев. – К.: Музична Україна, 1975
97. Шрадик Г. Вправи для скрипки. – К.: Музична Україна, 1993
98. Бакланова Н. Пятнадцать мелодических этюдов. Двадцать упражнений-вариаций для скрипки без сопровождения. – М.: Советский композитор, 1980

99. Избранные этюды для скрипки. ДМШ. 1 – 3 классы. /Сост. М. Гарлицкий, К. Родионов, К. Фортунатов. – М.: Музыка, 1988
100. Станко А. Двадцать этюдов для двух скрипок. I–III классы. – М.: Советский композитор, 1977
101. Wohlfahrt F. 60 Gyakorlat. Hegedure. Op. 45. – EDITIO MUSIKA. BUDAPEST

РЕКОМЕНДОВАНА МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА

- Брояко Н. Теоретичні аспекти виконавської техніки бандуриста. Монографія. – Івано-Франківськ, 1997
- Давидов М. А. Основи формування виконавської майстерності баяніста. – К.: Музична Україна, 1983
- Івко В., Білоусова С. Техніка інструментального інтонування. // Матеріали Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Київ, 1998
- Матвійчук Л. Методичні основи формування виконавської майстерності домриста. – К., 2000
- Матвійчук Л. Шлях до майстерності кобзиста. – К., 2004
- Яценко Ю. Струни моєї золотії... Нариси з історії кобзи. – К., Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2001
- Спеціальний клас чотириструнної домри. Програма для консерваторії / Укл. М. Т. Білоконов. – К., 1995
- Стеценко В. Методика навчання гри на скрипці. Частина I. – К.: Музична Україна, 1960
- Стеценко В. Методика навчання гри на скрипці. Частина II. – К.: Музична Україна, 1982
- Омельченко О. Ю. Теоретичні основи навчання гри на струнних інструментах (домра). Навчальний посібник. – К.: Київський державний інститут культури, 1996
- Алексеев А. Методика обучения игре на фортепиано. 3-е изд. – М., 1978
- Артоболевская А. Д. Первая встреча с музыкой. – М., 1988
- Баренбойм Л. Путь к музицированию. – Л. – М., 1973
- Баренбойм Л. Система детского музыкального воспитания К. Орфа – М. – Л., 1970
- Галич О. О развитии внутреннего слуха, творческой инициативы и фантазии на индивидуальных занятиях в фортепианных классах. // Вопросы фортепианной педагогики. Выпуск 4. – М., 1976

- Гарбузов Н.** Зонная природа темпа и ритма. – М. – Л., 1950
- Гелис М.** Методика обучения игре на домре (методическая рекомендация) / Ред. Г. Вольская. – Свердловск. Управление культуры Свердловского обл. исполкома, 1988
- Ивко В.** О роли слуховых установок в формировании интонационной культуры домриста. Рукопись. – Донецк, 1988
- Кременштейн Б.** Воспитание самостоятельности учащегося в классе специального фортепиано. – М., 1966
- Мазель Л.** Строение музыкальных произведений. – М., 1979
- Макаревская Ф.** Творческое музицирование как метод музыкального воспитания. // Вопросы методики начального музыкального образования. – М., 1981
- Мартинсен К.** Индивидуальная фортепианная техника. – М., 1966
- Теплов Б.** Психология музыкальных способностей. – М., 1947
- Фейгин М.** Индивидуальность ученика и искусство педагога. – М., 1975
- Шатковский Г.** Развитие музыкального слуха и навыков творческого музицирования. – М., 1987
- Ямпольский И.** Основы скрипичной аппликатуры. – М., 1977

Для нотаток

Для нотаток

A series of 25 horizontal lines, evenly spaced, intended for writing musical notation or notes.